

Łomża, grudzień 2021 r.

Opracował: Tadeusz Trepanowski

Józef Kuźnicki i jego rodzina. Sybiracy, przymusowi emigranci ze wsi Zawady koło Łomży

Wraz ze zmieniającym się światem zmienia się sposób przekazu informacji. Młodsze pokolenia pewnie już nie bardzo znają pojęcia telegraf czy telegram. Informacje przekazywane tą drogą miały wąski zasięg i docierały tylko do konkretnego adresata. Obecnie zastąpiły je maile, SMS-y, i inne aplikacje, które przy pomocy telefonu komórkowego umożliwiają przesyłanie wiadomości tekstowych, obrazów, muzyki i filmów. Bez problemu można je rozsyłać do wielu odbiorców. Portale internetowe, umożliwiają szeroki dostęp do różnych informacji każdemu, kto posiada łącze internetowe.

Dzięki tym nowym technologiom uzyskałem link do strony internetowej zawierającej nekrolog 92-letniego Józefa Kuźnickiego, który zmarł 31 marca 2021 r. w East Rutherford,

New Jersey. Link wysłała mi kuzynka zmarłego, pani Maria Lachowska z domu Kuźnicka, absolwentka dawnego Liceum Pedagogicznego w Łomży, mieszkająca od kilkadziesiąt lat w Nowym Jorku.

Nekrolog zamieszczony został m.in. na stronie Echovita, <https://www.echovita.com/us/obituaries/nj/east-rutherford/joseph-kuznicki-12554961>, która jest stroną publikującą zawiadomienia o śmierci różnych osób, pełniąc jednocześnie funkcję archiwum.

Pani Maria od dłuższego czasu jest żywo zainteresowana odtwarzaniem historii swojej rodziny i z wydatną pomocą mojego brata – Jana Kazimierza Trepanowskiego wykonała już wiele opracowań biograficznych kilku pokoleń rodu Kuźnickich i Szrajerów. (Szrajer to nazwisko przodków i rodziny matki pani Marii).

O przodkach rodziny Kuźnickich zebrano obszerny materiał. Jedno z opracowań udokumentowane aktami stanu cywilnego, zatytułowane „Jan Kuźnicki i Brygida Rydelek małżonkowie Kuźniccy, ich przodkowie oraz ich rodziny” zawiera materiały sięgające roku 1750. Jan Kuźnicki i Brygida Rydelek mieszkali w Kupiskach – wiosce położonej w pobliżu Łomży i Zawad, należącej do parafii łomżyńskiej. Wspominam o nich dlatego, iż są to dalecy przodkowie Józefa Kuźnickiego, którego dotyczy niniejsze opracowanie. Będzie więc ono uzupełnieniem i rozszerzeniem dotychczas zebranych informacji o nim i jego najbliższej rodzinie, która przeszła gehennę Sybiru. Jednocześnie, dla młodego pokolenia, które w wielu przypadkach nie zna tragicznych losów swoich bliskich i ma mgliste wyobrażenie o ich życiu, będzie to również ciekawa lekcja historii.

Józef Kuźnicki urodził się 1 stycznia 1929 r. w Zawadach koło Łomży (obecnie przedmieście Łomży). Rodzicami jego byli małżonkowie Stanisław Kuźnicki i Helena z domu Kowalewska pochodząca z pobliskiego Giełczyna. Ojciec Józefa – Stanisław Kuźnicki urodził się 22 grudnia 1894 r. w Zawadach w rodzinie Ignacego Kuźnickiego i Anastazji z Karaszewskich¹.

Kim był pan Józef i jakie drogi zawiodły go na amerykańską ziemię? Odpowiedzi na te pytania znalazłem częściowo w nekrologu i jego części wspomnieniowej, charakteryzującej osobę Józefa Kuźnickiego, której autorem jest Amerykanin pan Edward Monsanto. Resztę wiadomości uzyskałem w trakcie własnych badań i analizy pozyskanych dokumentów.

¹ Akt urodzenia Stanisława Kuźnickiego nr 371/1894 znajduje się w Archiwum Państwowym w Białymstoku Oddział w Łomży. Kopia aktu w posiadaniu autora opracowania.

Nekrolog Józefa Kuźnickiego

**IN MEMORY OF
JOSEPH
KUZNICKI**

Obituary for Joseph Kuznicki

Joseph Kuznicki of East Rutherford, entered eternal life on March 31st, 2021, he was 92. Joseph was born in Lomzy, Poland on January 1st, 1929 to Stanislaw and Chelena (Kowalewska) Kuznicki. After fleeing Poland from the German and Russian occupations, he finally was able to make his way to the United States. In 1952 he joined the United States Army to serve in Korea, until 1954. He then married his beloved wife Maria (Olechowska); and they have been married for over 68 years. Joseph is survived by his beloved wife Maria, his devoted sons Stanley and his wife Wendy Kuznicki, Edward Kuznicki and his partner Edwin Monsanto. He is survived by his cherished grandchildren Robert Kuznicki, Matthew Kuznicki, Kyle Kuznicki and Kayla Kuznicki, his dear brothers and sisters in law; Edward and his wife Zofia Bogdan, Stanley and his wife Margaret Olechowski, Joseph and his wife Stacey Olechowski and John Olechowski. He is also survived by his nieces and nephews Margaret Bogdan, Joseph Bogdan, Walter and his wife Paulina Chesaniuk, Phillip Chesaniuk, Helen Stone, Dorothy Olechowski, Tracey Olechowski, Robert Olechowski, Stacey Olechowski and Andrew Olechowski. He was predeceased by his siblings, Kazimir Kuznicki, Ludwig Kuznicki, Witold Kuznicki, Roman Kuznicki and Zofia Kuznicki. Visiting 5-8 pm, Tuesday, April 6th, Warner-Wozniak Funeral Service, 80 Midland Avenue, Wallington, NJ. A funeral Mass will be celebrated 10 am, Wednesday, April 7th, at The Most Sacred Heart of Jesus Church, 127 Paterson Avenue, Wallington, NJ. Joseph will be laid to rest at St. Michael's Cemetery, 120 Saddle River Road, South Hackensack. www.WarnerAndWozniak.com

The following has been taken from the memories of Edward Monsanto. My partner Eddie's dad passed away yesterday at 5:45pm at the ICU of Hackensack University Medical Center. He was 92 years old. He suffered a massive heart attack on Saturday March 20 and remained in critical condition ever since. He was a Korean War veteran and is survived by his wife Maria, and by his two sons Edward and Stanley.

Joseph S. Kuznicki lived a remarkable life and, if I may, I'd like to take a few minutes of your time to share the bit of it I know with you. If I had to pick one single word to define him it would be 'Survivor'. Here is why...

During World War II thousands of Poles were sent to Siberia after the Soviet invasion of Poland in 1939. The eight members of Joseph's family were part of those. They were all taken captive from Zawady, Poland to a Siberian Gulag by the Russian army. For those who don't know, the Siberian Gulag was a system of forced labor camps established during Joseph Stalin's long reign as dictator of the Soviet Union. The conditions at the Gulag were brutal: Prisoners were required to work up to 14 hours a day in extreme cold weather. Many died of starvation, disease or exhaustion, others simply executed. This is how Joseph's dad and brother died not far from each other's camp. Joseph was then only a ten year old boy alone and at the mercy of the Russian army. I will leave it to you to figure out the implications of that.

Luckily, a year later, at 12am February 10, 1940, as he vividly recalls, Stalin signed a British treaty to release Polish as refugees from the Gulags. And this was how little boy Joseph managed to escape the Siberian Gulag system with the Anders' Army and other civilian groups that would take him and his now separated relatives on a twelve-year journey around the world, destination unknown. He spent two months on a train to nowhere with hundreds dying every day for lack of food and medical supplies. It would be six months Kyrgyzstan, then six months in Uzbekistan, then venture through the Caspian Sea, then one year in Tehran, Iran.

Refugees would jump off the train at every town they stopped along the way to steal food from locals to stay alive. In Tehran, they were given the choice of settling a refugee camp in either West Africa or Mexico.

Joseph's group signed to Mexico and from there it was six months in Karachi, Pakistan, then six months in Mumbai, India, then three weeks on a boat to Melbourne, Australia, then New Zealand, then Born Bora, French Polynesia, that was headed toward the US West Coast. After three months docked in San Francisco, they hopped on a train to the refugee camp in Santa Rosa, Mexico where they finally settled for three years. He recounts it was in Mexico where he was finally happy for the first time in a long time. But once the camp was closed, his group headed to the US border. Oddly enough, Joseph recalls the 1952 US economy being so bad, and his life so hopeless, that it was here in the United States of all places where he first started considering hanging himself.

He joined the US Army to fight the Korean War, which was later known as 'The Forgotten War' as it remained relatively overshadowed by the more vocal narratives of World War II's 'greatest generation' and the Vietnam both, war and aftermath. In it, Joseph survived an airstrike that killed his entire platoon with all his best friends in it. The war ended on July 27, 1953, but he remained active till August 20, 1954 when he got honorably discharged. He then went on to marry Eddie's mom and stayed by her side for his last 68 years of life.

Joseph loved tools and doing and fixing things with them or with his own hands. That was his favorite pass time. He kept his large tool-shed in the backyard always perfectly organized. He genuinely enjoyed being helpful to others and relished producing just the right tool at any moment's notice. A good bowl of ice cream or a bag of pork rinds would easily make his day. After all he had experienced, he had grown cynical of humanity and I think he used his dried sense of humor to cope with that, something I can relate with. Oddly enough though, he also loved singing old songs from Pedro Infante, Jorge Negrete and Javier Solis he had learned in Mexico, where he learned Spanish. He also spoke Russian, Polish and English.

It was a privilege listening to all his first-person accounts on world events most people only read in books. You already are missed Joe. I hope you get an unlimited supply of ice cream wherever you are. R.I.P.

This obituary is provided by eopaper by Wallington. Privately Serving the Community of Wallington, East Rutherford, East Hanover, East Hills, East Hudson, East Rutherford, East Saddle Brook, Garfield, Passaic, Moonachie, Carlstadt, Wallington is licensed in the state of New Jersey, United States.
All rights reserved. This obituary is also archived at obit.com
Wallington
The

Nekrolog Józefa Kuźnickiego zamieszczono na stronie internetowej domu pogrzebowego Warner & Wozniak Funeral Service, który zajął się pochówkiem zmarłego i oprawą uroczystości pogrzebowych.

W tym miejscu należy zaznaczyć, że amerykańskie nekrologi, różnią się od polskich w znaczny sposób. Otóż nekrologi amerykańskie oprócz podanej informacji o śmierci, dacie i miejscu uroczystości pogrzebowych zawierają również część wspomnieniową o zmarłym, która często jest jedynym tekstem, jaki kiedykolwiek o nim napisano. Ta część stanowi jego minibiografię. Ponadto amerykańskie nekrologi zawierają również informacje dotyczące członków rodziny zmarłego. Jest to więc jedno z bogatszych źródeł informacji.

Oto treść nekrologu Józefa Kuźnickiego:

Józef Kuźnicki z East Rutherford wszedł do życia wiecznego 31 marca 2021 roku. Miał 92 lata. Józef urodził się w Łomży 1 stycznia 1929 roku jako syn Stanisława i Heleny

(Kowalewskich) Kuźnickich. Po wywózce z Polski przez rosyjskich najeźdźców udało mu się wreszcie przedostać do Stanów Zjednoczonych. W 1952 r. wstąpił do Armii Stanów Zjednoczonych i uczestniczył w wojnie w Korei. Po jej zakończeniu pozostawał w służbie do 1954 r. Następnie poślubił Marię z domu Olechowską i byli małżeństwem ponad 68 lat.

Odchodząc, Józef pozostawił ukochaną żonę Marię, oddanych synów Stanleya i jego żonę Wendy Kuźnicką oraz Edwarda Kuźnickiego i jego partnera Edwina Monsanto. Pozostawił również ukochane wnuki: Roberta Kuźnickiego, Mateusza Kuźnickiego, Kyle Kuźnicką i Kayla Kuźnickiego, drogich szwagrów i szwagierki: Edwarda z żoną Zofią Bogdan, Stanleya z żoną Małgorzatą Olechowskich, Józefa z żoną Stacey Olechowskich i Jana Olechowskiego. Pozostawił także siostrzenice i siostrzeńców Margaret Bogdan, Josepha Bogdana, Waltera i jego żonę Paulinę Chesaniuk, Phillipa Chesaniuka, Helen Stone, Dorothy Olechowską, Tracey Olechowską, Roberta Olechowskiego, Stacey'a Olechowskiego i Andrew'a Olechowskiego.

Odejście Józefa poprzedziła śmierć jego rodziców: Stanisława Kuźnickiego i Heleny Kuźnickiej (Kowalewskiej) oraz jego rodzeństwa: Romana Kuźnickiego, Kazimierza Kuźnickiego, Ludwika Kuźnickiego, Witolda Kuźnickiego, i siostry Zofii Kuźnickiej.

Wizyta pożegnalna w domu pogrzebowym Warner-Wozniak Funeral Service, 80 Midland Avenue, Wallington, N.J. w godzinach 17-20, wtorek, 6 kwietnia 2021 r. Msza żałobna została odprawiona w środę 7 kwietnia 2021 r. o godz. 10.00 w kościele Najświętszego Serca Jezusowego przy 127 Paterson Avenue, Wallington, NJ.

Do nekrologu dołączono wspomnienia o zmarłym, których autorem jest wspomniany wcześniej pan Edward Monsanto. O zmarłym Józefie Kuźnickim pisze w następujący sposób:

Tata mojego partnera Eddiego (Edwarda) zmarł wczoraj o 17:45 na OIOM w Hackensack University Medical Center. Miał 92 lata. W sobotę 20 marca doznał potężnego zawału serca i od tego czasu pozostawał w stanie krytycznym. Był weteranem wojny koreańskiej i pozostawił po sobie żonę Marię oraz dwóch synów Edwarda i Stanleya.

Józef S. Kuźnicki żył niezwykle ciekawym życiem i jeśli mogę, chciałbym zabrać kilka minut twego czasu, aby podzielić się z tobą tą częścią jego życia, którą znam. Gdybym miał wybrać jedno słowo, aby go określić, byłoby to: „**Ocalony**”. Oto dlaczego...

W czasie II wojny światowej, po sowieckiej inwazji na Polskę w 1939 roku na Syberię zesłano tysiące Polaków. Wśród nich było ośmiu członków rodziny Józefa.

(Skład rodziny Józefa: 1) Stanisław Kuźnicki lat 46; 2) Helena Kuźnicka lat 46; 3) Roman Kuźnicki lat?; 4) Kazimierz Kuźnicki lat 22; 5) Ludwik Kuźnicki lat 19; 6) Zofia Kuźnicka lat 17; 7) Witold Kuźnicki lat 14; 8) Józef Kuźnicki lat 12).

Wszyscy zostali zabrani przez armię rosyjską z Zawad² w Polsce i wywiezieni do niewoli w łagrze syberyjskim. Dla tych, którzy nie wiedzą, co to gułag syberyjski, wyjaśniam, że był to systemem obozów pracy przymusowej utworzony podczas długich rządów Józefa Stalina jako dyktatora Związku Radzieckiego. Warunki w gułagu były brutalne: więźniowie musieli pracować do 14 godzin dziennie w ekstremalnie niskich temperaturach. Wielu zmarło z głodu, chorób lub wycieńczenia, inni po prostu zostali straceni. W ten sposób tata i brat Józefa zginęli niedaleko swojego obozu. Józef był wtedy tylko dziesięcioletnim chłopcem pozostającym na łasce armii rosyjskiej. Jakie były tego konsekwencje pozostawiam do przemyślenia, byś mógł sobie bardziej to uświadomić. Józef jako żywo pamiętał moment wywózki, który nastąpił 10 lutego 1940 roku, o godzinie 12 w nocy...

Istotnie, deportacje mieszkańców ziemi łomżyńskiej na Sybir miały miejsce w dniach 10 lutego; 13 kwietnia; 29 czerwca w 1940 r. oraz 20 czerwca 1941 r. Od 29 września 1939 r. do czerwca 1941 r. Łomża znajdowała się pod okupacją sowiecką. W tym okresie okupanci zorganizowali cztery masowe deportacje w wyniku których wywieziono w głąb ZSRR kilka tysięcy mieszkańców ziemi łomżyńskiej. Ten tragiczny czas obrazuje fragment artykułu prof. PWSIP³, dr. hab. Krzysztofa Sychowicza pt.: „Przyjaźń, braterstwo, komunizm i... wywózki”, opublikowanego na portalu 4lomza.pl 10 lutego 2015 roku.

Agresja sowiecka na Polskę rozpoczęta 17 września 1939 r. zapoczątkowała wieloletni okres represji, jakim zostało poddane społeczeństwo polskie. Do najbardziej masowych i spektakularnych aktów terroru sowieckiego należały deportacje. Właśnie mija 75. rocznica pierwszej deportacji, którą przeprowadziły służby NKWD na wschodnich terenach Rzeczypospolitej w nocy z 9 na 10 lutego 1940 roku.

Łomot do drzwi późną nocą lub nad ranem, wtargnięcie z krzykiem uzbrojonych funkcjonariuszy, nierzadko szczegółowa rewizja domu i obejścia oznaczało zaledwie początek gehenny dla kolejnej grupy Polaków. Wyrwani w środku nocy i zastraszeni, w pośpiechu zabierali ze sobą jedynie to, co było pod ręką – trochę odzieży, żywności. Na zarekwirowanych saniach i furmankach, podczas pierwszej deportacji 10 lutego 1940 r. przy mrozie -40.C dowożono ich do stacji kolejowych. Tu czekały na nich wagony towarowe z zakratowanymi oknami i warunki urągające wszelkim zasadom (dziura w podłodze jako ubikacja). Do każdego z wagonów ładowano nierzadko do 50 osób. I rozpoczynała się podróż w nieznane, często trwająca 2-4 tygodnie. Z podłomżyńskiego Elźbiecina wywieziono wówczas 22 rodziny – ok. 120 osób. Z Kraski i Konarzyc kolejne 300 osób. W sumie tylko tej jednej mroźnej nocy z Łomży i okolic wywieziono na Sybir ponad 1750 osób.

Oprócz pierwszej przeprowadzono wywózki jeszcze: 13 kwietnia 1940 r., 29 czerwca 1940 r. i 20 czerwca 1941 r. W sumie cztery masowe deportacje objęły nie mniej niż 345 tys. obywateli polskich, wywiezionych w nieludzkich warunkach w najbardziej odległe krańce państwa sowieckiego i w większości zmuszonych do niewolniczej pracy.

² Wioska Zawady – obecnie przedmieście Łomży.

³ Państwowa Wyższa Szkoła Informatyki i Przedsiębiorczości w Łomży – publiczna uczelnia zawodowa z siedzibą w Łomży, kształci w 3 wydziałach: Wydziale Informatyki i Nauk o Żywności, Wydziale Nauk Społecznych i Humanistycznych, Wydziale Nauk o Zdrowiu.

Foto 1. Łomża, pozostałości po dawnym dworcu kolejowym. Foto: T. Trepanowski 20.12.2021 r.

To tutaj, z nieistniejącego już dworca kolejowego w Łomży rozpoczęli tułaczkę. Po tych torach kolejowych odjechał pociąg wiozący Józefa Kuźnickiego, jego rodzinę oraz innych mieszkańców Łomży i okolic, deportowanych na Syberię, którą wielu przypłaciło życiem. Obliczenia historyków wskazują, że z Łomży i ziemi łomżyńskiej na „niełudzka ziemię” wywiezionych zostało około 6,5 tysiąca osób. Wrócili nieliczni.

Foto 2. Tablica upamiętniająca zesłanych na Syberię zamontowana na budynku obok nieistniejącego już dworca PKP w Łomży. Tablicę odsłonięto we wrześniu 2021 r. Foto: T. Trepanowski 20.12.2021 r.

Pan Edward Monsanto, kontynuując swoje wspomnienia o Józefie Kuźnickim, pisze:

Na szczęście rok później Stalin podpisał traktat brytyjski o uwolnieniu Polaków jako uchodźców z gułagów. W ten sposób małemu chłopcu Josephowi udało się uciec z syberyjskiego systemu Gułag wraz z Armią Andersa i innymi grupami cywilnymi, które

miały zabrać jego i jego teraz odseparowanych krewnych w dwunastoletnią podróż dookoła świata, nieznaną cel...

Aż trudno w to uwierzyć, ale część z wywiezionych przeżyła te katusze. Kiedy 30 lipca 1941 r. podpisano układu Sikorski-Majski, przywracający stosunki dyplomatyczne między obu państwami, zerwane 17 września 1939 r. z chwilą agresji ZSRR na Polskę, Polacy zostali uwolnieni z gułagów na Syberii. Pierwsi z nich wyrwali się z ZSRR z utworzoną armią gen. Władysława Andersa, która powstała w wyniku polsko-radzieckiego układu z 30 lipca 1941 roku i umowy wojskowej z 14 sierpnia 1941 r. Umowa ta zapowiadała utworzenie w ZSRR 30-tysięcznej armii złożonej z obywateli polskich, operacyjnie podległej dowództwu ZSRR, zaś organizacyjnie i personalnie – polskiemu Naczelnemu Dowództwu Sił Zbrojnych. Uzbrojenie i zaopatrzenie Armii miało być dostarczane przez władze radzieckie. Dowódcą został gen. Władysław Anders. Siedziba dowództwa mieściła się w Buzułuku w rejonie Orenburga, a w początkach 1942 roku została przeniesiona do Jangi-Jul koło Taszkientu, gdzie 31 lipca 1942 r. podpisano polsko-sowiecki protokół dotyczący ewakuacji do Iranu Polskich Sił Zbrojnych oraz rodzin oficerów i żołnierzy. Zgoda Stalina na ewakuację polskiej armii była zdaniem gen. Andersa jedyną szansą na jej ocalenie, uważał, „że pozostanie w Rosji musi skończyć się dla wszystkich Polaków całkowitą zagładą”.

W pierwszym okresie do armii wcielono 25 tys. jeńców wojennych. Następnie zorganizowano zaciąg ochotników. Było ich wielu. Na mocy amnestii z 12 sierpnia 1941 r. z więzień, obozów i miejsc zesłania w ZSRR zwolniono ok. 300 tysięcy obywateli polskich. Zgłaszali się oni masowo do polskiego wojska. W grudniu 1941 r. Sikorski uzyskał u Stalina zgodę na powiększenie armii do 96 tys. Na mocy porozumień polsko-radziecko-brytyjskich Armia została ewakuowana do Iranu w celu wzmocnienia sił aliantów na Bliskim Wschodzie. Akcję przeprowadzono w dwóch rzutach, w marcu-kwietniu i sierpniu-wrześniu 1942 r. Wraz z żołnierzami ZSRR opuściło ok. 40 tys. cywilów. Ewakuowane oddziały połączyły się z Wojskiem Polskim na Środkowym Wschodzie, tworząc Polską Armię pod dowództwem gen. Andersa, a następnie II Korpus Polskich Sił Zbrojnych, który w 1944 r. walczył we Włoszech pod Monte Cassino. Dzięki placówce likwidacyjnej w Aszchabadzie, która działała do listopada 1942 r., do Teheranu wyjechało jeszcze ponad 2,5 tys. osób. Wśród nich ponad 700 żołnierzy i blisko 2 tys. osób cywilnych, w większości dzieci.

Łącznie w czasie ewakuacji przeprowadzonych w 1942 r. do Iranu wysłano ponad 115 tys. osób, w tym blisko 78,5 tys. żołnierzy. Wśród ewakuowanych ze Związku Sowieckiego było około 18 tys. dzieci.

Foto 3. Polacy ewakuowani z ZSRR do Iranu wraz z armią Władysława Andersa⁴

Pozostali wyszli z armią gen. Zygmunta Berlinga, która u boku wojsk sowieckich, nacierając na cofającą się armię niemiecką zostawiała za sobą krwawy ślad od Lenino do Berlina, grzebiąc po drodze wielu swoich żołnierzy.

Dzięki obu armiom deportowani Polacy mieli szansę na wydostanie się z „niehumanitarnej ziemi”, a po zakończeniu wojny także na powrót do ojczyzny, lecz tylko niektórzy z wywiezionych po wojnie wrócili do Łomży.

Ciąg dalszy wspomnień pana Edwarda Monsanto wskazuje, że:

Józef spędził dwa miesiące w pociągu donikąd, a setki osób umierały każdego dnia z powodu braku żywności i środków medycznych. Sześć miesięcy spędził w Kirgistanie, potem sześć miesięcy w Uzbekistanie, później wyprawa przez Morze Kaspijskie, a następnie rok w Teheranie w Iranie. Aby przeżyć uchodźcy wyskakiwali z pociągu w każdym mieście, w którym zatrzymali się po drodze, aby ukraść jedzenie mieszkańcom.

Gholam Abdol-Rahimi, nadworny fotograf rządzącego w Iranie Rezy Szacha Pahlawiego, tak opisywał nowe transporty uchodźców:

Przybywający Polacy wyglądali bardzo źle, byli wychudzeni, chorzy i odziani w szmaty (...). Mój znajomy cieśla przygotowywał dla nich trumny, ponieważ każdego dnia z wycieńczenia umierało po pięćdziesięciu z nich.

Potwierdzeniem tych wydarzeń są polskie cmentarze w Iranie, na których pochowano blisko trzy tysiące Polaków. Większość jednak przeżyła ucieczkę z Rosji i została szybko rozmieszczona w różnych częściach Iranu. Od pierwszych dni zaczęto tworzyć

⁴ Fotografia pochodzi ze strony internetowej: <https://znadniemna.pl/8944/ewakuacja-armii-andersa-ze-zwiazku-sowieckiego>.

zorganizowaną społeczność polonijną, z własnymi szkołami, instytucjami kulturalnymi i prasą. Byłoby to niemożliwe bez przychylności władz Iranu. Skalę przedsięwzięcia obrazuje fakt, że w Iranie dla polskich dzieci powstało 21 placówek opiekuńczych, pedagogicznych i zdrowotnych.

Kontynuując swoje wspomnienia, o Józefie Kuźnickim, pana Edwarda Monsanto pisze:

W Teheranie dano im możliwość założenia obozu dla uchodźców w Afryce Zachodniej lub w Meksyku. Rodzina Józefa podpisała kontrakt z Meksykiem. Gdy wyruszyli w drogę spędzili sześć miesięcy w Karaczi w Pakistanie, potem sześć miesięcy w Bombaju w Indiach, a następnie trzy tygodnie na statku do Melbourne w Australii, potem przedostali się do Nowej Zelandii, później trafili na Bora-Bora w Polinezji Francuskiej, skąd skierowali się w kierunku zachodniego wybrzeża Stanów Zjednoczonych. Po trzech miesiącach morskiej podróży statek zacumował w San Francisco. Tam wsiedli do pociągu i dotarli do obozu dla uchodźców w Santa Rosa w Meksyku, gdzie ostatecznie spędzili trzy lata...

Niemal połowa cywilnych uchodźców opuszczających Iran trafiła do brytyjskich kolonii we wschodniej i południowej Afryce. W Ugandzie, Rodezji Północnej (dzisiejsza Zambia) i Południowej (dzisiejsze Zimbabwe) oraz Związku Południowej Afryki (dzisiejsza RPA) powstało wówczas dziewiętnaście polskich osiedli, w których osiedlono około 18 tysięcy osób. Wśród nich było stosunkowo niewiele mężczyzn, ponieważ większość zaciągnęła się do armii alianckich. Ponad połowę z tych 18 tysięcy stanowiły kobiety, resztę młodzież i dzieci, często sieroty.

W 1943 r. jeden z głównych szlaków transportu polskich uchodźców z Iranu w bezpieczniejsze miejsca docelowe biegł przez Indie. Uchodźców czekających na statki lokowano w pięciu obozach w Karaczi, Bombaju, Kolhapur, Panchgani i Malir.

Rodzina Kuźnickich trafiła do Bombaju, ale wcześniej uległa rozdzieleniu. Do Meksyku płynął 13-letni Józef Kuźnicki z matką Heleną Kuźnicką i 19-letnią siostrą Zofią, natomiast jego trzej starsi bracia Kazimierz, Ludwik i Witold pozostali w szeregach armii Andersa. Po wojnie znaleźli się w polskich obozach dla uchodźców na terytorium Anglii.

Statek, na którym Kuźniccy wypłynęli z Bombaju w Indiach, przed wojną był luksusowym włoskim liniowcem o nazwie „Conte Biancamano”. Został zbudowany w 1925 r. przez brytyjski koncern William Beardmore & Co. Ltd. z Glasgow w Szkocji.

Kiedy Włochy wypowiedziały wojnę Stanom Zjednoczonym, jednostkę internowano w grudniu 1941 r. w porcie Balboa⁵ przy wejściu do Kanału Panamskiego. Po odpowiednim uzbrojeniu i przerobieniu na transpotrowiec wojskowy oraz zmianie nazwy statku na USS Hermitage (AP-54)⁶, 14 sierpnia 1942 r. wcielono go do US Navy. Jednostką skierowaną do służby dowodził kapitan Donald F. Patterson.

Miesiąc później, 16 września 1943 r. w porcie w Bombaju w Indiach, polscy uchodźcy zaokrętowani zostali na „USS Hermitage”, który miał ich przetransportować do Stanów Zjednoczonych.

USS Hermitage (AP-54) on 3 April 1942

Foto 4. Statek transportowy " USS Hermitage (AP-54) "na którym Józef Kuźnicki płynął z Bombaju do San Pedro u wybrzeża Stanów Zjednoczonych.

Helena Kuznicka

in the California, U.S., Arriving Passenger and Crew Lists, 1882-1959

Name:	Helena Kuznicka
Gender:	Female
Birth Date:	abt 1895
Age:	48
Arrival Date:	24 Oct 1943
Port of Arrival:	San Pedro, California
Ship Name:	Hermitage
Port of Departure:	Bombay, India

NATIONAL ARCHIVES

Provided in association with National Archives and Records Administration

Foto 5. Dane Heleny Kuźnickiej – (matki Józefa) – wyciąg z listy pasażerskiej statku „Hermitage”

⁵ Balboa – miasto w Panamie przy wejściu do Kanału Panamskiego od strony Oceanu Spokojnego, nazwane na cześć hiszpańskiego konkwistadora Vasco Núñez de Balboa.

⁶ „Hermitage” został zwrócony rządowi włoskiemu w maju 1947 roku i przemianowany na SS Conte Biancamano, po czym służył ponownie jako liniowiec pasażerski, aż do przejścia na emeryturę w 1960 roku.

"Hermitage"
arr. no. 24, 1943

Manifest 7 5/12

POLISH REFUGEES EMBARKED AT BOMBAY, INDIA, ON SEPTEMBER 16, 1943,
FOR TRANSPORTATION TO THE UNITED STATES.

	AGE	SEX	M	OLD HOME	PRE-WAR	WITH WHOM
			S	I' POLAND	WORK	GOING
1. ABRAMOWICZ, Albin	14	M	S	Bialystok	Student	Family
2. ABRAMOWICZ, Halgorzata	19	F	S	Bialystok	Student	Family
340. ABRAMOWICZ, Maria	46	F	M	Bialystok	Wife	Family
341. KUPCZYNSKI, Witold	24	F	S	Bialystok	Wife	Family
342.						
343. KUZNICKA, Helena	48	F	W	Bialystok	Farmer	Family
344. KUZNICKI, Jozef	13	M	S	Bialystok	Student	Family
345. KUZNICKA, Zofia	19	F	S	Bialystok	Farmer	Family
346.						
347. KWIATKOWSKA, Teresa	11	F	S	Wolyn Luck	Student	Sister
348. KWIATKOWSKI, Julian	10	M	S	Poznan	Student	Family
349. KWIATKOWSKA, Weronika	38	F	M	Poznan	Tailor	Family

-7-

Foto 6. Wyciąg z listy transportowej zaokrętowanych polskich uchodźców na statku „USS Hermitage” (AP-54). W czerwonej ramce w poz. od 343–345 Józef Kuźnicki z matką Heleną i siostrą Zofią.

Spośród 751 zarejestrowanych i transportowanych polskich uchodźców, 76 osobom, jako dawne miejsce zamieszkania w Polsce wpisano Białystok. Zapis ten miał jednak szerszy zasięg i odnosił się do różnych miejscowości wchodzących w skład dawnego województwa białostockiego. Niektóre z zarejestrowanych na liście osób, istotnie mieszkały w Białymstoku, np. Jan Danilewski wpisany na liście pod nr. 106. Jednak, aby szczegółowo określić faktyczne miejsca zamieszkania poszczególnych uchodźców i wyodrębnić osoby pochodzące z Ziemi Łomżyńskiej, niezbędnym byłoby przeprowadzenie dodatkowych, szerszych badań. Związek Sybiraków Oddział w Łomży, do którego we wrześniu 2021r. zwracał się mój brat z zapytaniem o wykazy nazwisk deportowanej ludności z Łomży i okolic, niestety nie dysponuje takimi danymi. Trochę dziwi mnie fakt, że nikt do tej pory nie podjął działań w celu ustalenia imiennej listy wywiezionych. Może znajdą się one w Muzeum Pamięci Sybiru w Białymstoku, którego uroczyste otwarcie z udziałem Sybiraków oraz najwyższych władz państwowych i samorządowych miało miejsce 17 września 2021 r., w przypadającą 82. rocznicę sowieckiej agresji na wschodnie ziemie Rzeczypospolitej w 1939 r., oraz Dzień Sybiraka.

Muzeum Pamięci Sybiru w Białymstoku jest jedynym muzeum w kraju opowiadającym historię polskiej obecności na Sybirze – od carskich zsyłek w głąb Rosji, po represje i zbrodnie sowieckie, w tym deportacje na Syberię i do Kazachstanu. Dzieje Sybiru i Kresów są nierozzerwalnie splecione z losem milionów Polaków, a w muzeum ożywa historia ich cierpienia i walki o przetrwanie.

Po przeanalizowaniu list pasażerskich statku „USS Hermitage (AP-54)”, spośród 751 polskich uchodźców wyspecyfikowałem nazwiska, przy których jako region zamieszkania wpisano miasto Białystok:

L.p.	Nazwisko i imię	Wiek [lat]	Zawód, status	Dawny dom w Polsce	Z kim jedzie	Numer na liście pasażerskiej
1.	Abramajtis Albin	14	uczeń	Białystok	z rodziną	1
2.	Abramajtis Małgorzata	18	uczeń	Białystok	z rodziną	2
3.	Abramajtis Maria	46	żona	Białystok	z rodziną	3
4.	Adamczyk Eugeniusz	7	uczeń	Białystok	sierota	4
5.	Balakier Kazimiera	24	uczeń	Białystok	samotna	16
6.	Batorska Krystyna	10	uczeń	Białystok	sierota	32
7.	Batorska Danuta	8	uczeń	Białystok	sierota	33
8.	Batorska Janina	35	uczeń	Białystok	żona	34
9.	Bronowicz Janina	45	krawcowa	Białystok		61
10.	Buczyńska Jadwiga	22	niańka (pielęgniarka)	Białystok	z rodziną	66
11.	Buczyńska Maria	19	niańka (pielęgniarka)	Białystok	z rodziną	67
12.	Czyż Wacław	10	uczeń	Białystok	z rodziną	99
13.	Czyż Zdzisław	11	uczeń	Białystok	z rodziną	100
14.	Czyż Leokadia	16	uczeń	Białystok	z rodziną	101
15.	Czyż Jadwiga	18	uczeń	Białystok	z rodziną	102
16.	Danilewski Jan	20	robotnik	Białystok	z rodziną	106
17.	Danielewska Olga	48	szwaczka	Białystok	z rodziną	107
18.	Gadomska Zofia	14	uczeń	Białystok	sierota	152
19.	Gałczyńska Halina	15	uczeń	Białystok	z rodziną	153
20.	Gałczyńska Maria	37	żona	Białystok	z rodziną	154
21.	Gałczyńska Maria	11	uczeń	Białystok	z rodziną	155

22.	Gałczyńska Wanda	7	uczeń	Białystok	z rodziną	156
23.	Gwiazdowska Władysława	26	żona	Białystok	z rodziną	200
24.	Hampel Zofia	48	rolnik	Białystok	z rodziną	203
25.	Igraszek Henryk	13	uczeń	Białystok	sierota	213
26.	Igraszek Henryka	15	uczeń	Białystok	sierota	214
27.	Igraszek Jan	10	uczeń	Białystok	sierota	215
28.	Janowicz Maria	31	żona	Białystok	z rodziną	223
29.	Janowicz Tadeusz	5	dziecko	Białystok	z rodziną	224
30.	Janik Anna	36	żona	Białystok	z rodziną	227
31.	Janik Łucja	6	dziecko	Białystok	z rodziną	228
32.	Julecka Teodozja	26	krawcowa	Białystok	samotna	251
33.	Karnacewicz Józefa	10	uczeń	Białystok	sierota	269
34.	Karnacewicz Stanisława	13	uczeń	Białystok	sierota	270
35.	Karpowicz Władysława	13	uczeń	Białystok	sierota	275
36.	Karwowska Halina	9	uczeń	Białystok	sierota	276
37.	Karwowski Remigiusz	11	uczeń	Białystok	sierota	277
38.	Kulikowski Henryk	14	uczeń	Białystok	z rodziną	337
39.	Kulikowska Janina	5	dziecko	Białystok	z rodziną	338
40.	Kulikowska Leokadia	34	żona	Białystok	z rodziną	339
41.	Kulikowska Stanisława	24	żona	Białystok	z rodziną	340
42.	Kuźnicka Helena	48	rolnik	Białystok	z rodziną	343
43.	Kuźnicka Józef	13	uczeń	Białystok	z rodziną	344
44.	Kuźnicka Zofia	19	rolnik	Białystok	z rodziną	345
45.	Matysiewicz Bronisława	28	nauczycielka	Białystok	z rodziną	413
46.	Matysiewicz Anastazja	57	żona	Białystok	z rodziną	414

47.	Mazurek Janina	7	uczeń	Białystok	sierota	418
48.	Malczyńska Maria	13	uczeń	Białystok	sierota	423
49.	Miluc Natalia	15	uczeń	Białystok	sierota	427
50.	Pawłowska Krystyna	12	uczeń	Białystok	sierota	476
51.	Przestrzelska Halina	39	krawcowa	Białystok	z rodziną	522
52.	Puchalska Sabina	25	?	Białystok	samotna	523
53.	Rojek Zygmunt	11	uczeń	Białystok	sierota	535
54.	Salomon Franciszek	29	kierowca	Białystok	samotny	550
55.	Seredyska (Serdyńska?) Janina	13	uczeń	Białystok	sierota	552
56.	Sidorko Albina	28	żona	Białystok	z rodziną	553
57.	Sidorko Albina	5	dziecko	Białystok	z rodziną	554
58.	Sidorko Janina	9	dziecko	Białystok	z rodziną	555
59.	Siedacz Anastazja	10	uczeń	Białystok	sierota	559
60.	Sobierajski Antoni	10	uczeń	Białystok	sierota	588
61.	Sobierajska Czesława	15	uczeń	Białystok	sierota	589
62.	Sobierajska Stefania	13	uczeń	Białystok	sierota	590
63.	Sobierajski Zygmunt	9	uczeń	Białystok	sierota	591
64.	Synowiec Irena	13	uczeń	Białystok	sierota	619
65.	Synowiec Stanisława	15	uczeń	Białystok	sierota	620
66.	Szewczyk Anna	26	krawcowa	Białystok	samotna	626
67.	Szot Tadeusz	11	uczeń	Białystok	z rodziną	629
68.	Szydłowski Władysław	44	rolnik	Białystok	samotny	638
69.	Turosińska Adela	39	żona	Białystok	z rodziną	653
70.	Turosiński Ryszard	7	uczeń	Białystok	z rodziną	653
71.	Wróblewski Alexander	48	rolnik	Białystok	samotny	705
72.	Zamolinska Janina	30	krawcowa	Białystok	z rodziną	707

73.	Żebrowski Walenty	55	rolnik	Białystok	z rodziną	725
74.	Żebrowska Monika	51	żona	Białystok	z rodziną	726
75.	Żebrowski Janina	13	uczeń	Białystok	z rodziną	727
76.	Żebrowska Józefa	5	dziecko	Białystok	z rodziną	728

Na powyższej liście obejmującej 76 osób, 31 z nich stanowiły osoby dorosłe, pozostałe 45 osób to dzieci w wieku od 5–15 lat (w tym 25 sierot w wieku od 7 do 15 lat). 56 osób z przedstawionych 76, to osoby płci żeńskiej.

Za każdym z uchodźców kryła się jakaś rodzinna tragedia. Prawie każda rodzina pozostawiła kogoś bliskiego na „niehumanitarnej ziemi”. W przypadku Józefa Kuźnickiego był to jego ojciec Stanisław i brat Roman, którzy nie przeżyli trudów wygnania. W szczególnie poruszający sposób na wyobraźnię działa los osieroconych dzieci, które przeżyły pobyt na wygnaniu, ale po stracie obojga rodziców, mogły egzystować tylko i wyłącznie dzięki obcym ludziom, którzy mimo własnych problemów otoczyli sieroty opieką i okazali im człowieczeństwo – cecha, której czasem tak bardzo brakuje ludziom we współczesnym, skomercjalizowanym świecie.

Oprócz polskich uchodźców na statku płynęli żołnierze i marynarze, cywile oraz uchodźcy z Indii i Chin, wśród których była grupa chińskich oficerów.

Podsumowując działania statku „USS Hermitage” podczas służby w marynarce wojennej Stanów Zjednoczonych w czasie trwania II wojny światowej, dawny luksusowy liniowiec przepłynął około 230 000 mil i przewiózł 129 695 pasażerów, w tym żołnierzy amerykańskich, brytyjskich, australijskich, francuskich i holenderskich, a także cywilów chińskich, amerykańskich, polskich i brytyjskich oraz jeńców niemieckich.

Statek z polskimi uchodźcami przybył do wybrzeża Kalifornii 24 października 1943 r. i zacumował w San Pedro – głównej jednostce portu w Los Angeles. Mimo że uchodźcy dotarli do wybrzeża Stanów Zjednoczonych, to nie dane im było jednak znaleźć schronienie w tym kraju.

Pod koniec 1942 roku generał Władysław Sikorski odbył podróż dyplomatyczną do Stanów Zjednoczonych i Meksyku. Jednym z tematów prowadzonych przez niego rozmów była relokacja polskich uchodźców. Waszyngton od razu zdecydowanie odmówił przyjęcia jakichkolwiek Polaków, tymczasem Meksyk niespodziewanie zgodził się przyjąć ich

20 tysięcy. Na wieść o tej ofercie Stany Zjednoczone przyznały Polsce nisko oprocentowany kredyt na sfinansowanie całego przedsięwzięcia.

Władze Meksyku szybko zdecydowały, że pierwsze dwa tysiące uchodźców najlepiej będzie ulokować w hacjendzie Santa Rosa, znajdującej się około 10 kilometrów od miasta León i 300 kilometrów od stolicy Meksyku. Na wybór wpłynął klimat tego miejsca, podobny do tatrzańskiego lata, dzięki czemu „polscy uchodźcy z Azji” – jak nazywał ich prezydent Meksyku – mogli poczuć się jak w ojczyźnie.

Pierwsza grupa 704 polskich uchodźców dotarła pociągiem do stacji kolejowej w mieście León dnia 1 lipca 1943 roku. Ten dzień opisuje Piotr Piwowarczyk:

Na peronie, odświętnie udekorowanym kwiatami i flagami Polski i Meksyku, przybyszów oczekiwała oficjalna delegacja władz miasta na czele z burmistrzem. Orkiestra odegrała hymny narodowe obu krajów. Osłupieli Polacy płakali ze wzruszenia, słysząc znajome dźwięki *Mazurka Dąbrowskiego*.

Druga i zarazem ostatnia grupa 751 uchodźców w której znajdował się Józef Kuźnicki wraz z matką i siostrą dotarła do hacjendy po czterech miesiącach. Z przyczyn logistycznych Polska niestety wykorzystwała tylko niecałe dziesięć procent kwot proponowanych przez Meksyk. Grupa 1432 mieszkańców tej „Małej Polski”, w której ponad połowę stanowiły dzieci, cieszyła się życzliwością okolicznych instytucji. Miejscowe siostry felcjanek przyczyniły się do powstania przedszkola, teatru oraz szpitala. Władze z León zbudowały w tym czasie asfaltową drogę do Santa Rosa, a niedługo później z myślą o uchodźczej młodzieży otwarto także szkołę.

C.d. wspomnień Edwarda Monsanto o Józefie Kuźnickim:

...Józef wspominał, że to właśnie w Meksyku po raz pierwszy od dłuższego czasu w końcu był szczęśliwy. Lecz kiedy obóz został zamknięty, jego grupa skierowała się do granicy z USA. Co dziwne, Joseph wspomina, że gospodarka Stanów Zjednoczonych w 1952 roku była tak zła, a jego życie tak beznadziejne, że to właśnie tutaj, w Stanach Zjednoczonych, spośród wszystkich miejsc w których przebywał, po raz pierwszy zaczął rozważać powieszenie się...

Oficjalnie „Małą Polskę” rozwiązano 16 maja 1947 r. Większość Polaków wyjechała do Stanów Zjednoczonych lub zdecydowała się wrócić do ojczyzny. Do opuszczonej hacjendy wprowadzili się wówczas bracia salezjanie i do dziś prowadzą tam dom opieki dla chłopców Ciudad del niño Juan Bosco.

Przejście graniczne, w którym Józef Kuźnicki z matką i siostrą przekroczył granicę pomiędzy Meksykiem a Stanami Zjednoczonymi, znajdowało się w Laredo w Teksasie, po drugiej stronie rzeki Rio Grande.

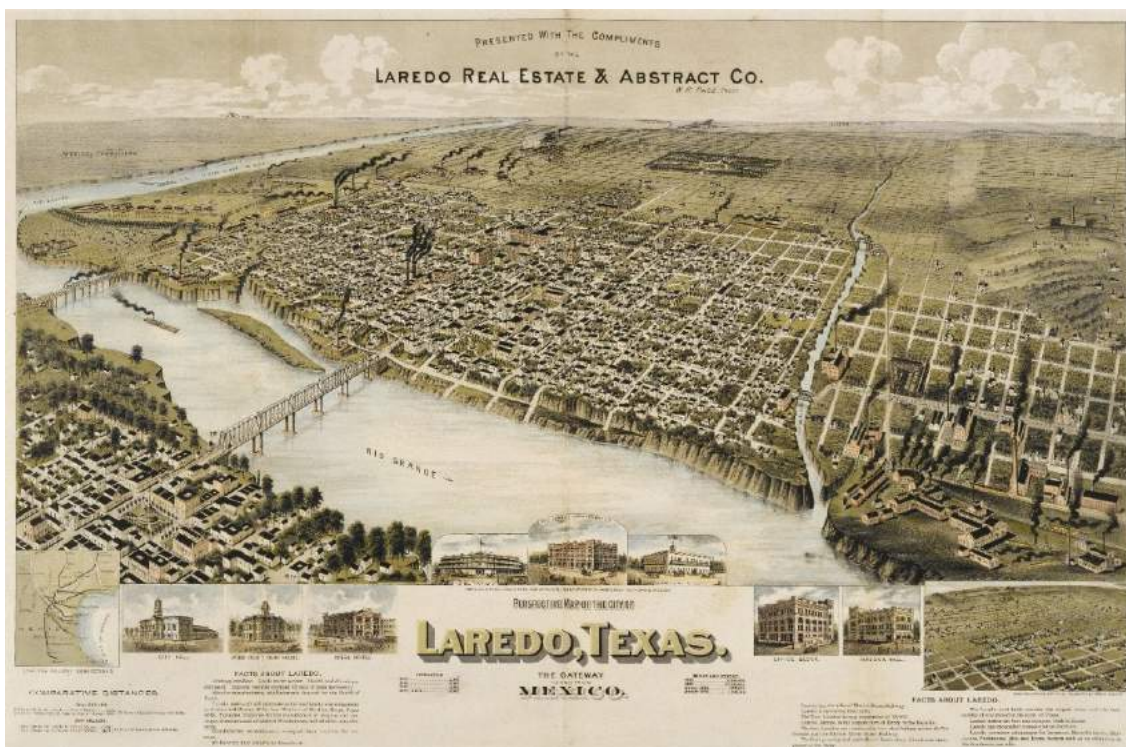

Foto 7. Stara mapa Laredo z ok. 1892 r.

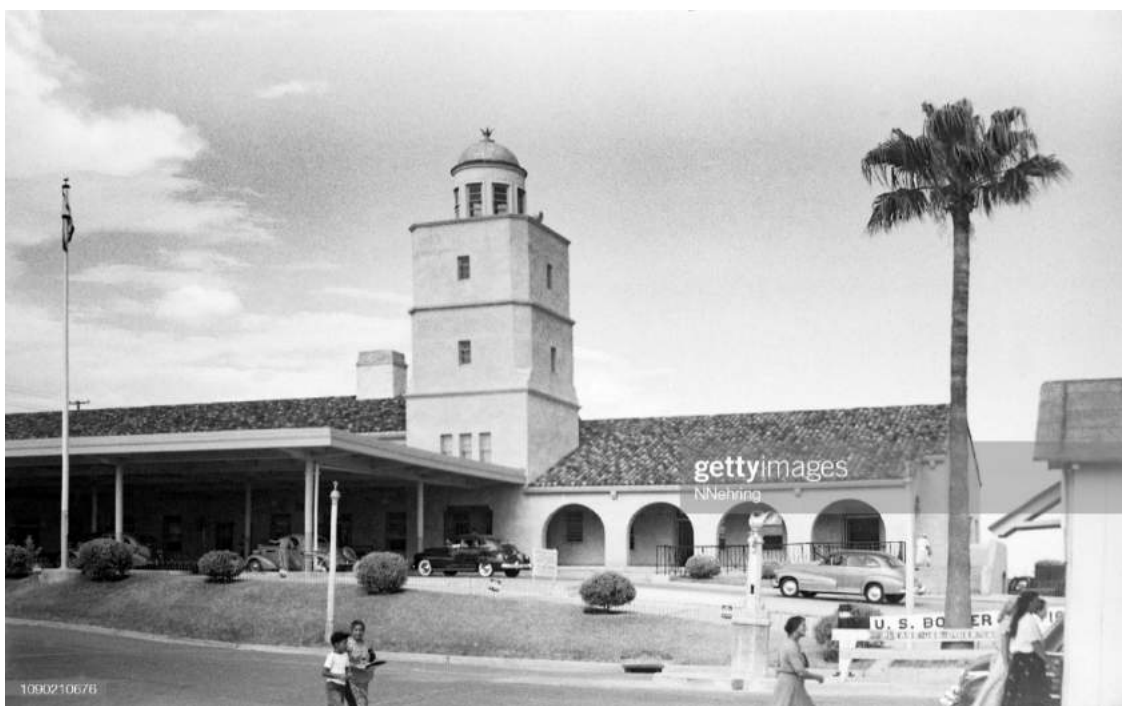

Foto 8. Laredo, Texas 1949 r. Przejście graniczne Stany Zjednoczone–Meksyk z budynkiem administracji w stylu Mission wybudowanym w 1946 r.

Laredo znajduje się nad Rio Grande w południowo – zachodnim hrabstwie Webb w południowym Teksasie, około 150 mil na południowy zachód od San Antonio i 135 mil na zachód od Corpus Christi. To kosmopolityczne miasto założone w 1755 r. jest głównym portem dla międzynarodowego handlu i turystyki między Stanami Zjednoczonymi, a Meksykiem. Tu właśnie 11 kwietnia 1946 r., 17-letni Józef Kuźnicki wraz z matką i siostrą oraz towarzyszącymi im innymi uchodźcami przekraczał granicę ze Stanami Zjednoczonymi.

Jozef Kuznicki

in the U.S., Border Crossings from Mexico to U.S., 1895-1964

Name:	Jozef Kuznicki
Gender:	Male
Race/Nationality:	Polish
Arrival Age:	16
Birth Date:	abt 1930
Birth Place:	Zawady, Poland
Arrival Date:	11 Apr 1946
Arrival Place:	Laredo, Texas, USA
Accompanied by:	Helena Kowalewska Kunzicka
Departure Contact:	San Kowahewksi
Record has photo?:	No
Record Type:	Card

Provided in association with National Archives and
Records Administration

Foto 9. Wyciąg informacji o Józefie Kuźnickim z karty przekroczenia granicy Stanów Zjednoczonych w Laredo w Texasie.

Carried in State 4/12/48

MANIFEST *Port of Arrival* T. Type *Emb.* *Apr. 11, 1948* Serial No. **7357**

Family name **Kuźnicki** Given name **Józef** Accompanied by **Mother**

Helena Kowalewska Kuźnicka

C.I.V. No. **3189** Place and date of issue **San Luis Portol, 2/26/48** Nationality and subdivision **Polish** (Date country changed) **Polish** (P.V. No.) **Polish**

Place of birth (Town, country, etc.) **Zawady Poland** Age **16** Sex **M** Occupation **Student** (Yes) **YES**

Language or dialect **Polish** (Yes) **Polish** (No) **Polish** Last permanent residence (Town, country, etc.) **Beau, etc., Mex**

Name and address of nearest relative or friend in country whence applicant came

Ever in U.S. From _____ To _____ Where _____ Passage paid by **Mother**

Destination, and name and complete address of relative or friend to join there **of Uncle, Sam Kowalewski, 1745 Parkview, Bronx, N.Y.**

Special status **No** Ever arrested and deported, or excluded from admission **No** Purpose in coming and time remaining **Permanent Res.**

Head tax status **I-A-Str.** Height **5' 4"** Complexion **fair** Hair **black** Eyes **green** Distinguishing marks **marks on face**

Support and date of landing, and a copy of document **Con. Im. (distribution papers)**

Records by _____ Previously examined at _____ Date _____ Previous disposition _____ Present disposition, P.C. **Adm** (Yes) **Travels** (No)

U. S. DEPARTMENT OF JUSTICE, Immigration and Naturalization Service. Form 1-458 (Rev. 7-24-47) 16-10779

Foto 10. Pierwsza strona karty przekroczenia granicy, dotycząca Józefa Kuźnickiego

DISPOSITION BEFORE U.S.I. **N.Y. # 741** VISITORS OR TRA. SITS

Deferred for and date	Rejected on and date	Visitor 514 No.	French 514 or U.S. Line and Ticket No.
Date applied	Decision and date	Date admitted	File No.
			Ships
			Ticket issued at and date

MEDICAL CERTIFICATE

Afflicted with _____

Part of body afflicted _____

Ray B. ...
Surgeon, U.S. Public Health Service.

REMARKS AND ENDORSEMENTS

Affidavit in lieu of ... issued by ... Beau ...
Sub. III. # 27015 issued by Polish Consul at Mexico D. C.
Quarantine & AR forms lifted.

Józef Kuźnicki
Signature of applicant.

Juliusz ...
Immigrant Inspector.

16-10779

Foto 11. Druga strona karty przekroczenia granicy – Józef Kuźnicki

Helena Kowalewzka Kuznicka

in the U.S., Border Crossings from Mexico to U.S., 1895-1964

Name:	Helena Kowalewzka Kuznicka
Gender:	Female
Race/Nationality:	Polish
Arrival Age:	51
Birth Date:	abt 1895
Birth Place:	Cielczyo, Poland
Arrival Date:	12 Apr 1946
Arrival Place:	Laredo, Texas, USA
Accompanied by:	Lofia Kuznicka; Jozef Kuznicka
Departure Contact:	Jan Kowalowski
Record has photo?:	No
Record Type:	Card

NATIONAL ARCHIVES

Provided in association with National Archives and Records Administration

Foto 12. Wyciąg informacji dotyczących matki Józefa, Heleny Kuźnickiej z domu Kowalewska, zawartych w karcie przekroczenia granicy Stanów Zjednoczonych w Laredo w Texasie.

W karcie przekroczenia granicy, błędnie zapisano nazwę miejscowości, w której urodziła się Helena Kuźnicka. Zapisano: Birth place – Cielczyo, Poland. Powinno być Gielczyn, Poland.

Carried in Stats 4/12/46

MANIFEST *from Laredo, Texas* *Arrival 11, 1946* *7355*

Family name Kuznicka	Given name Helena Kowalewzka	Accompanied by Daughter
Zofia Kuznicka - Jan Jozef Kuznicka C.I.V. No. / Place and date of issue 3187 San Luis Potosi, Mex. 2/28/46 / Service and substitution Non-prov / Conduct charge Polish / P.P. No.		
Place of birth (town, country, etc.) Cielczyo, Poland	Age 51	Sex F
Language of citizenship Polish	Race Polish	Religion Catholic
Last permanent residence (town, country, etc.) San Luis Potosi, Mex.		
Ever in U.S. From ☐ To ☐ Where ☐ Passage paid by Self		
Destination and name and company address of relative or friend to join ti. & r. Cl. Brather Jan Kowalewski, 1745 Oak View Drive #4		
Money shown \$50.00	Ever arrested and deported, or excluded from admission No	Purpose in coming and time remaining Permanent Res.
Head tax status T-A-50c	Height 5 ft. 4 in.	Complexion Fair
Hair Brown	Eyes Blue	Distinguishing marks None
Depart and date of landing, and name of steamship Loc. No. / Identification card No.		
Records by	Previously carried at	Date
Previous disposition	Present disposition, P.I.	Arrived by
U. S. DEPARTMENT OF JUSTICE, Immigration and Naturalization Service. Form I-486 (Rev. 10-1-42) (Old 548)		

Foto13. Pierwsza strona karty przekroczenia granicy ze Stanami Zjednoczonymi – Helena Kuźnicka

DISPOSITION BEFORE D.S.I. <i>no. 139</i>				VISITORS OR TRAITS	
Deferred for and date		Rejected as and date		Visitor 514 No.	Ticket 514 or S.S. Line and Ticket No.
Date reported	Decision and date	Date admitted	File No.	Steamship	Ticket issued at and date

MEDICAL CERTIFICATE

Affected with _____

Part of body affected _____

Ray B. Wright
Surgeon, U.S. Public Health Service.

REMARKS AND ENDORSEMENTS

Affidavit in Lieu of Passport issued by State Dept. Mex. Cons. # 27018 issued by Polish Consul Mexico D.F. valid to 6/30/47. Disinfectant & AC taken lifted.

Helena Kuznicka *J. L. Campbell*
Signature of applicant. Immigration Inspector.

15-12179

Foto14. Druga strona karty przekroczenia granicy ze Stanami Zjednoczonymi – Helena Kuźnicka

Zofia Kuznicka

in the U.S., Border Crossings from Mexico to U.S., 1895-1964

Name:	Zofia Kuznicka
Gender:	Female
Race/Nationality:	Polish
Arrival Age:	22
Birth Date:	abt 1924
Birth Place:	Zawady, Poland
Arrival Date:	11 Apr 1946
Arrival Place:	Laredo, Texas, USA
Accompanied by:	Helena Kowalewaka Kuznicka
Departure Contact:	Jan Kowalewski
Record has photo?:	No
Record Type:	Card

NATIONAL ARCHIVES
Provided in association with National Archives and Records Administration

Foto 15. Wyciąg informacji dotyczących siostry Józefa, Zofii Kuźnickiej, zawartych w karcie przekroczenia granicy Stanów Zjednoczonych w Laredo w Texasie

Carried in State 4/12/46

MANIFEST Part of I. cargo, **Targa** No. **April 11, 1946** No. **7358**

Family name **Kuźnicka** Given name **Zofia** Accompanied by **Włoch**

Helena Kowalewska Kuźnicka

C.V. No. **3188** Place and date of issue **San Luis Potosi, Mex. 2/28/46** Expiration date **1946** Non-pref. **Polish** P.F. No. **Polish**

Place of birth (town, country, etc.) **Zawadz, Poland** Age **22** Sex **F** Race **S.** Occupation **Office clerk** **yes**

Language of occupation **Polish** **Polish** **Polish** **been, Mex., Mexico**

Names and address of nearest relative or friend in country whence applicant came

Ever in U.S. From **Poland** To **Poland** Where **Poland** Passage paid by **Weather**

Qualification, and name and complete address of relative or friend to join there **Col. Jan Kowalewski, 1745 Parkview Beans, N.Y.**

Money shown **No** Ever arrested and deported, or excluded from admission **No** Purpose in coming and time remaining **Permanent Res.**

Need tax status **I-A-Str.** Height **5'2"** Complexion **Fair** Hair **Blond** Eyes **Gray** Distinguishing marks **None**

Receipt and date of landing, and name of ship **U.S. DEPARTMENT OF JUSTICE, Immigration and Naturalization Service. Bureau 2-444 (Ed. 2944) (Old form) 16-58279**

Records by **Previously admitted at** **Date** **Previous disposition** **Present disposition, P. L.** **Approved by** **Tax Mac.**

Foto 16. Karta przekroczenia granicy ze Stanami Zjednoczonymi – Zofia Kuźnicka

DISPOSITION BEFORE U.S. **N.Y. # 740** VISITORS OR TRAVERSERS

Deferred for and date	Rejected on and date	Visitor 514 No.	Traveler 514 or Public Law and Ticket No.
Date reported	Decision and date	Date admitted	File No.
		Steamship	Visa issued at and date

MEDICAL CERTIFICATE

Affected with _____

Part of body affected _____

Ray B. Wright
Surgeon, U.S. Public Health Service.

REMARKS AND ENDORSEMENTS

Affidavit in lieu of P. issued 2/28/46 Beans, Mex. 2/28/46 by Polish Consul at Mexico City valid to 4/30/46.

Distinguishing marks as per former listed

Zofia Kuźnicka **Paul [Signature]**
Applicant **Immigration Inspector**

16-58279

Foto 17. Druga strona karty przekroczenia granicy, Zofii Kuźnickiej

Aby zalegalizować swój pobyt w Stanach Zjednoczonych, Kuźniccy wystąpili do władz amerykańskich o nadanie im obywatelstwa. Józef Kuźnicki złożył petycję nr 649744 o naturalizację. Dnia 11 listopada 1954 r. po wcześniejszym przejściu procedury określonej

przepisami prawa, w Sądzie Okręgowym w Nowym Jorku uzyskał certyfikat nr 7383285 nadający mu obywatelstwo Stanów Zjednoczonych.

tk

No. 7383285

Name KUZNICKI, Joseph

residing at 614 E. 11th St., New York, NY

Date of birth 1/1/29 Date of order of admission 11/11/54

Date certificate issued 11/11/54 by th

U. S. District Court at New York City, New York

Petition No. 649744

Alien Registration No. 6 273 681

Joseph Kuznicki
(Complete and true signature of holder)

Foto 18. Wyciąg z dokumentów naturalizacji. Petycja o nadanie obywatelstwa nr 649744; Numer rejestracji cudzoziemca: 6 273 681; data uzyskania obywatelstwa 11.11.1954, numer certyfikatu obywatelstwa: 7383285

C. d. wspomnień Edwarda Monsanto o Józefie Kuźnickim:

(...) Józef Kuźnicki dołączył do armii amerykańskiej, aby walczyć w wojnie koreańskiej, która później była znana jako „zapomniana wojna”, ponieważ pozostała stosunkowo przyćmiona przez bardziej głośnie narracje „największego pokolenia” II wojny światowej i wojnę w Wietnamie oraz jej następstw.

W Korei Joseph przeżył nalot, w którym zginął cały jego pluton wraz ze wszystkimi jego najlepszymi przyjaciółmi. Wojna zakończyła się 27 lipca 1953, ale Józef pozostał w czynnej służbie do 20 sierpnia 1954, kiedy to został honorowo zwolniony. Następnie poślubił mamę Eddiego i pozostał przy niej przez ostatnie 68 lat życia. (Ślub odbył się 27 lipca 1953 r. – przypis autora opracowania). Józef kochał narzędzia i za ich pomocą wykonywanie oraz naprawianie różnych rzeczy własnymi rękami. To było jego ulubione spędzanie czasu. Swoją dużą szopę na narzędzia ustawioną na podwórku, utrzymywał zawsze doskonale zorganizowaną. Naprawdę lubił służyć pomocny innym i w każdej chwili chciał mieć pod ręką odpowiednie narzędzie. Dobra miska lodów lub torebka skórek wieprzowych z łatwością umilały mu dzień. Po tym wszystkim, czego doświadczył, stał się cyniczny wobec ludzkości i myślę, że wykorzystał swoje oschłe poczucie humoru, aby sobie z tym poradzić. Uwielbiał też śpiewać stare piosenki Pedro Infante, Jorge Negrete i Javiera Solisa, których słuchał w Meksyku, gdzie uczył się hiszpańskiego. Mówił także po rosyjsku, polsku i angielsku. Dla mnie to był duży przywilej słuchać tych wszystkich jego relacji o wydarzeniach na świecie, o których większość ludzi czyta tylko w książkach. Już za Tobą tęsknię, Joe. Mam nadzieję, że gdziekolwiek teraz jesteś, dostaniesz nieograniczone porcje lodów.

R.I.P.

Foto 19. Józef Kuźnicki

Józef Kuźnicki zmarł 31 marca 2021 r. w East Rutherford, New Jersey. Został pochowany na cmentarzu św. Michała, 120 Saddle River Road, South Hackensack. [www.Warner And Wozniak.com](http://www.WarnerAndWozniak.com)

Joseph S. Kuznicki
in the U.S., Cemetery and Funeral Home Collection, 1847-Current

CENSUS OF ENGLAND AND WALES.

REGISTRATION CARD

No record image

POPUI

18 APR 1. December 1900.

Name:	Joseph S. Kuznicki
Gender:	Male
Death Age:	92
Birth Date:	1 Jan 1929
Birth Place:	Lomzy, Poland
Marriage Date:	27 Jul 1953
Death Date:	31 Mar 2021
Burial Date:	7 Apr
Burial Place:	120 Saddle River Road, South Hackensack
Obituary Date:	2021
Obituary Place:	New Jersey, USA
Father:	Stanislaw Kuznicki
Child:	[No Name] Edward Kuznicki Edward Stanley

Foto 20. Zindeksowane dane Józefa Kuźnickiego pochodzą z kolekcji administracji cmentarza i domu pogrzebowego.

Foto 21. Pani Maria Lachowska (Kuźnicka) przy grobie Józefa Kuźnickiego. Zdjęcie wykonane w kwietniu 2021 r., udostępnione dzięki uprzejmości p. Marii 30.12.2021 r.

Foto 22. Miejsce wiecznego spoczynku Józefa Kuźnickiego. Zdjęcie udostępnione dzięki uprzejmości pani Marii Lachowskiej 30.12.2021 r.

Foto 23. Brama cmentarza Saint Michael's w South Hackensack.

Śmierć Józefa poprzedziło odejście jego najbliższych. Ojciec – **Stanisław Kuźnicki** zmarł na Syberii. Data śmierci i miejsce pochwku nieznane. Matka – **Helena Kuźnickia z domu Kowalewska**, zmarła 24 marca 1963 r., w Nowym Jorku. Żyła 69 lat. Numer certyfikatu zgonu 7210. Miejsce pochówku nieznane.

Helena Kuznicki

in the U.S., Social Security Death Index, 1935-2014

CENSUS OF ENGLAND AND WALES,
the Statistics and the Descriptions given on the other side of the paper, as well as the headings of the
tables that no information is disclosed with regard to individual persons. The returns are not to be
used for the preparation of Statistical Tables.

REGISTRATION CARD

334

1723

No record image

BUREAU OF STATISTICS
POPUL

am 1. Dezember 1900.

(Kun Refenburg-Schwein.

Gandhaltung vorübergehend Abweicnde.

in U. im Districte No. 27

Name:	Helena Kuznicki
Social Security Number:	082-24-0689
Birth Date:	8 Sep 1894
Issue Year:	Before 1951
Issue State:	New York
Death Date:	Mar 1963

Foto 24. Helena Kuźnicka (matka Józefa) – wyciąg z indeksu zgonów z lat 1935–2014.

DEATHS REPORTED IN THE CITY OF NEW YORK															
NAME		SEX	AGE	DATE OF BIRTH	DATE OF DEATH	PLACE OF BIRTH	CITY NUMBER	NAME		SEX	AGE	DATE OF BIRTH	DATE OF DEATH	PLACE OF BIRTH	CITY NUMBER
		M.	F.	MO.	DAY	YR.				M.	F.	MO.	DAY	YR.	
KURTZACK MELLI		53	M	8	14	3	17769	KUSHITZ ROSE		70	F	10	30	3	22321
KURYZHAN ROSE		200	F	5	22	3	874	KUST BEA		80	F	7	12	3	15493
KURIC JOHN		4712	M	5	21	3	11555	KUSTER ANNA		2535	F	6	26	3	6415
KURJIN WILLIAM		51	M	7	15	3	15753	KUSTER HENRIE		4474	F	7	2	3	14361
KURZ DORA		67	F	6	9	3	17079	KUSTER MELLIAH		71	F	9	26	3	12323
KURZ FREDERICK		67	M	3	18	3	4013	KUSTERBECK CAT		55	F	12	4	3	24600
KURZ MALE		6H	M	5	3	3	9842	KUSTERER HILLI		1335	F	4	14	3	4403
KURZ MALE		1D	M	5	3	3	10224	KUSTIN ANNA		5319	F	8	4	3	16443
KURZ MARIE		63	F	12	7	3	25149	KUSTIN LOUIS		75	M	5	13	3	10382
KURZ MAX		80	M	12	25	3	26335	KUSY MARIE		89	F	3	5	3	34955
KURZ WALTER		988	M	3	1	3	3284	KUSZ PIOTR		2862	M	11	29	3	24855
KURZE HILDA		60	F	3	5	3	8628	KUSZELEWICZ LE		72	F	2	22	3	4498
KURZER MARTIN		55	M	8	24	3	35	KUTAZ LEOKADY		69	F	9	16	3	31
KURZOW CASIHE		62	F	11	10	3	23047	KUTZ ALBERT		89	M	9	19	3	20141
KURZIUS LOUIS		62	M	7	18	3	16114	KUTCHENRIDER H		66	M	12	6	3	24889
KURZNER LOUIS		2903	M	9	9	3	2872	KUTCHUK REBECC		89	F	5	8	3	10457
KURZWEIL BESSI		11	F	11	27	3	31	KUTEN MALE		21	M	3	24	3	7034
KUSCHE KARL		5905	M	8	31	3	18780	KUTLIN WILLIAM		60	M	3	17	3	3159
KUSCHINSKI ERI		9967	M	11	24	3	25390	KUTNER CHARLES		78	M	9	27	3	40985
KUSHACOW MELLI		7	F	1	1	3	31	KUTNER GOLDIE		80	F	10	26	3	13566
KUSHER MAX		80	M	5	28	3	6029	KUTOROFF HELEN		79	F	7	1	3	7367
KUSHIN ABRAHAM		82	M	2	2	3	2791	KUTSCHAR JENNI		198	F	1	13	3	656
KUSHINSKY FANN		73	F	9	27	3	5410	KUTNER MARGAR		73	F	1	21	3	1751
KUSHINSKY HEYE		85	F	9	18	3	5410	KUTNER ROSE		67	F	5	25	3	11758
KUSHMAN ALEXAN		72	M	2	19	3	10	KUTTNER WALTER		78	M	3	25	3	4312
KUSHNER JACOB		90	M	7	12	3	14992	KUTZ NATHAN		68	M	8	3	3	16477
KUSHNER JOSEPH		5866	M	8	30	3	18124	KUTZLER LYDIA		68	F	12	3	3	16478
KUSHNER NICHOL		64	M	8	6	3	16501	KUSZJARVI TEKL		3442	F	4	10	3	8463
KUSHNER PHOEBE		72	F	1	4	3	2346	KUYER HERRMAN		67	M	1	19	3	770
KUSHNICK BERNA		54	F	9	29	3	20929	KUYER HARRIETE		37	F	11	26	3	12035
KUSIAK FRED		82	M	10	26	3	22201	KUVIK HARY		78	M	7	3	3	14137
KUSKIN SAMUEL		68	M	8	4	3	8679	KUZAN SHEPRA		80	F	2	9	3	1589
KUSKO LITA		57	F	9	27	3	20827	KUZENDOR ESTHER		69	F	12	9	3	25050
KUSMAN JACK		6734	M	7	31	3	16905	KUZIANIK JOHN		68	M	5	6	3	9811
KUSNEDY SADIE		67	F	3	23	3	6784	KUZINDOFF HYMAN		117	M	11	30	3	25623
KUSNETZ NATHAN		1929	M	3	10	3	5865	KUZMA PETER		6	M	15	13	3	31

Foto 25. Helena Kuźnicka w rejestrze zgonów mieszkanców Nowego Jorku 1963 r.

Rodzeństwo Józefa Kuźnickiego:

- Roman Kuźnicki**, zmarł na Syberii. Data śmierci i miejsce pochówku nieznane. Rodzeństwo: Kazimierz Kuźnicki, Ludwig Kuźnicki, Witold Kuźnicki, i Zofia Kuźnicki.
- Kazimierz Kuźnicki** urodzony 17 sierpnia 1919 r. w Zawadach, syn Stanisława i Heleny małżonków Kuźnickich, wysiedlony razem z rodziną na Syberię. Po zwolnieniu z rosyjskiego gułagu został żołnierzem armii gen. Władysława Andersa. Brał udział m.in. w bitwie pod Monte Casino. Po zakończeniu wojny w 1946 przetransportowany został do Wielkiej Brytanii, gdzie wraz z wieloma Polakami znalazł się w obozie dla uchodźców.

Tworzenie obozów było konsekwencją uznania przez Wielką Brytanię nowych, komunistycznych władz Polski i cofnięcia uznania dla rządu londyńskiego. Obozy miały służyć jedynie demobilizacji i rozformowaniu jednostek wojskowych i planowano ich rozwiązanie najpóźniej do 1949 roku. Zakwaterowani w nich ludzie mieli do wyboru powrót do Polski, dalszą emigrację (m.in. do USA, Kanady, Australii i Nowej Zelandii), lub też podjęcie pracy i osiedlenie się w Wielkiej Brytanii.

Początkowo obozami zarządzał Polski Korpus Przystosobienia i Rozmieszczenia, następnie instytucje i organizacje brytyjskie: National Assistance Board, National Service Hostels Corporation i inne, w tym też władze lokalne.

Podczas pobytu w Checkendon Polish Hostel, Kazimierz zawarł związek małżeński z **Janiną Dziewit** urodzoną 18 listopada 1925 r., w Kowlu⁷, Polska (obecnie Ukraina), córką Franciszka i Antoniny z domu Smokotonowicz (Smoktunowicz?) małżonków Dziewit.

Foto 26. Wyciąg z rejestru małżeństw zawartych w hrabstwie Oxfordshire w Anglii z lat 1916–2005.

Checkendon to wieś w Anglii, w hrabstwie Oxfordshire, w dystrykcie South Oxfordshire położona 64 km na zachód od Londynu. Funkcjonował tam jeden z polskich powojennych obozów przesiedleńczych. Podczas II wojny światowej obóz Checkendon stanowił część bazy RAF, gdzie stacjonowała 70 Jednostka Utrzymania Ruchu, później był również kolejno wykorzystywany do przetrzymywania włoskich jeńców wojennych, a potem do stacjonowania amerykańskich żołnierzy. Następnie w 1948 roku Checkendon Camp został przejęty przez Narodową Radę Pomocy i przekształcony w hostel mieszczący przesiedlone rodziny polskie przybywające z Bliskiego Wschodu i Afryki.

Jak we wszystkich obozach (hostelach) zakwaterowanie było bardzo proste. Były to z reguły blaszane chaty Nissena⁸.

⁷ Kowel – miasto na Ukrainie, w obwodzie wołyńskim, siedziba administracyjna rejonu kowelskiego. Leży na głównej drodze między Warszawą a Kijowem, około 65 km od granicy polsko-ukraińskiej. Był miastem królewskim Korony Królestwa Polskiego.

⁸ Chata Nissena to jeden z nietypowych i mało u nas znanych, (choć produkowany masowo) obiektów budowlanych. Zaprojektował ją w 1916 r. kanadyjski oficer Peter Norman Nissen. Chaty przeznaczone były na kwatery dla żołnierzy brytyjskich w czasie I wojny światowej. Chata miała kształt podobny do ogrodniczego tunelu foliowego o kształcie połowy cylindra, ale zamiast folii zewnętrzną powierzchnię (czyli dach i ściany boczne) tworzyły łączone w segmenty zakrzywione arkusze blachy falistej. Segmenty były mocowane do stalowego żebrowania wzmacniającego i umożliwiały budowę chaty o dowolnej długości, będącej wielokrotnością szerokości segmentu. Przeciętny czas montażu przez 6 osób wynosił 4 godziny.

Foto 27. Zdjęcie pochodzi ze strony internetowej: <https://culture.pl/en/article/shelter-community-polish-post-war-resettlement-camps-in-the-united-kingdom> fot. northwickparkpolishdpcamp.co.uk

Foto 28. Pozostałości po obozie polskich uchodźców w Checkendon, hrabstwo Oxfordshire – kwiecień 2021r. Zdjęcie pochodzi ze strony internetowej: <https://www.28dayslater.co.uk/threads/checkendon-polish-camp-oxfordshire-april-2021.128415/>

Foto 29. Pozostałości po obozie polskich uchodźców w Checkendon, hrabstwo Oxfordshire – kwiecień 2021r. Możliwe, że obiekt ten pełnił funkcję kościoła. Pochodzenie zdjęcia j.w.

Checkendon stał się jedną z wielu gwarnych polskich enklaw z własnym kościołem i księdzem, szkołą i rozrywkami. Mieszkańcy aktywnie uczestniczyli w życiu towarzyskim obozu. Działała tam amatorska grupa teatralna wystawiająca przedstawienia, chór śpiewający piosenki polskie i angielskie oraz zespół tańca tradycyjnego – tańczono mazurka i poloneza. Sześciuosobowy zespół muzyczny regularnie przygrywał na potańcówkach w obozowej sali widowiskowej. Odbywały się tam także cotygodniowe pokazy filmowe. Była dobrze zaopatrzona biblioteka z książkami polskimi i angielskimi, klub młodzieżowy, grupa do tenisa stołowego i szachów. Działała chrześcijańska organizacja młodzieżowa „Sodaliczka Maryjna”⁹.

Życie polskich uchodźców mieszkających z dziećmi w chacie bez bieżącej wody i wszelkich udogodnień było bardzo ciężkie i podobne do wszystkich innych obozów (hosteli) w całej Wielkiej Brytanii. Przestrzeń mieszkalną musieli dzielić z innymi uchodźcami, co na pewno nie było łatwe. Najmniej odczuwały to dzieci, które takie warunki traktowały w pewien sposób jak przygodę i zabawę. Mimo trudności i niewygód po prawie 8 latach na wygnaniu i przemierzeniu 3 kontynentów, Polacy dość szybko przystosowali się do nowych warunków.

Wiele z tych obozów zostało zamkniętych do lat 50. i 60. XX w., ponieważ Polacy w końcu znaleźli pracę i wyprowadzili się, lub budynki uznano za niewystarczające dla

⁹ Członkowie sodaliczki mieli dbać o własne doskonalenie moralne, pielęgnować pobożność maryjną i eucharystyczną, prowadzić akcje charytatywne, nauczać katechizmu prostych ludzi, czy zaniedbaną młodzież i przygotowywać ich do sakramentów świętych. Działalność sodaliczki wyrażało hasło: "Per Mariam ad maiorem Dei gloriam" (*Przez Maryję – wszystko na większą chwałę Boga*).

rodzin. Dziś w wielu przypadkach pozostało niewiele śladów ich istnienia – poza wspomnieniami tych, którzy tam żyli i dorastali.

Jak większość Polaków przebywających w Wielkiej Brytanii, Kuźniccy zapewne zadawali sobie pytanie: co robić dalej? Obawy dotyczące powrotu do Polski wynikały z różnych powodów. Po wybuchu wojny setki tysięcy osób cywilnych zostało wysiedlonych z domów i deportowano ich do sowieckich gułagów we wczesnych latach wojny. Bliscy zaginęli, domy, mieszkania, a nawet całe wsie przestały istnieć. Wiele osób cywilnych i żołnierzy pochodziło z Kresów we wschodniej Polsce, w tym z miast takich jak Lwów i Wilno. Te tereny weszły w skład ZSRR. Nie było, dokąd wracać. Wiele Polaków nie zaakceptowało postanowień jałtańskich i stało się politycznymi uchodźcami, bezpieczeństwa, nie mogącymi wrócić do ojczyzny. Pamiętali sowieckie represje wobec obywateli polskich. Duża liczba Polaków, przebywała więc w obozach przesiedleńczych tzw. hostelach rozlokowanych na terenie całej Wielkiej Brytanii. Ci, którzy nie zdecydowali się tam pozostać, wrócili do kraju lub wybrali emigrację pozaeuropejską. Tę drugą drogę wybrali bracia Józefa, decydując się na wyjazd do USA.

10 kwietnia 1951 r., 31-letni Kazimierz i jego 25-letnia żona Janina, w angielskim porcie Southampton zostali zaokrętowani na statku S.S. „Ile de France” należącym do linii Compagnie Générale Transatlantique, obsługującym trasę Le Havre-Nowy Jork. Oboje jako bezpieczeństwa otrzymali dokumenty podróży o numerach I.135929212 i I.135929211. Po sześciu dniach podróży statek przyłynął do Nowego Jorku 16 kwietnia 1951 r. Kuźniccy udawali pod adres docelowy: 434 E 5th Street, New York.

Forma: Form No. 31
 Manifest No. 31
MANIFEST OF IN-BOUND PASSENGERS (ALIENS)
TOURIST CLASS FROM SOUTHAMPTON, ENGL., ARR. JOHN, 1951
 (Date of embarkation)
 ON French S.S. Ile de France arriving at port of NEW YORK, N.Y., APRIL 16th, 1951
 (Name of vessel)

LINE NO.	FAMILY NAME - GIVEN NAME IDENTIFICATION IN UNITED STATES	AGE (Years)	SEX (F/M)	MAR. MARRIAGE AND STATUS	TRAVEL Doc. No. NATIONALITY	NUMBER AND DESCRIPTION OF TICKETS OR BAGGAGE	HEAD COL. LITLED	THIS PASSENGER AND USE OF MASTER, FOREIGN, AND U.S. OFFICERS
1	SMITH Arthur 200 W. 10th St. NEW YORK	54	M	M	V.830963 ENGLAND		NO	EXEMPT
2	SMITH Daisy 200 W. 10th St. NEW YORK	60	F	M	V.830958		NO	EXEMPT
19	SMITH Anatol 300th St. NEW YORK	34	M	S	I.1237699 STATELESS		YES	7/2
20	KUZNICKI Kazimierz 434 E. 5th St. NEW YORK	31	M	M	I.1359212 STATELESS		YES	7/2
21	KUZNICKA Janina 434 E. 5th St. NEW YORK	25	F	M	I.1359211 STATELESS		YES	
22	SMITH Louis 300 W. 10th St. NEW YORK	50	M	M	V.103927 ENGLAND		NO	
23	SMITH Ralph 300 W. 10th St. MONTREAL	28	M	S	V.830897 CANADA		NO	EXEMPT
24	SMITH Joy 434 E. 5th St. NEW YORK	20	F	S	V.103158 ENGLAND		NO	EXEMPT
25	SMITH Cecelia 434 E. 5th St. NEW YORK	21	F	S	V.1037026 ENGLAND		NO	EXEMPT

APR 16 1951

Foto 30. Fragment listy cudzoziemców przybywających do Nowego Jorku na statku S.S. „Ile de France”. W czerwonej ramce Kazimierz i Janina Kuźniccy.

Name of Ship "ILE DE FRANCE".										Date of Departure 10th April, 1951.								
Steamship Line CIE, S.A., TRANSATLANTIQUE.										Where Bound NEW YORK.								
NAMES AND DESCRIPTIONS OF ALIEN PASSENGERS EMBARKED AT THE PORT OF SOUTHAMPTON.										B.—NON-TRANSIGRANTS, that is Alien Passengers other than those included under A.								
(1) Passenger Number	(2) Port at which Passengers have embarked	(3) NAMES OF PASSENGERS	(4) CLASS (Whether 1st, 2nd, 3rd, 4th, or 5th)	(5) AGE OF PASSENGERS						(6) Last Address in the United Kingdom	(7) Profession, Occupation, or Calling of Passengers	(8) Country of last Permanent Residence*					(9) Country of Intended Future Permanent Residence*	(10) Country of which Citizen or Subject
				Under 16	16 to 18	18 to 21	21 to 25	25 to 30	30 to 35			35 to 40	40 to 45	45 to 50	50 to 55	55 to 60		
888793	NEW YORK	HASAN Caroline	Tourist					53		Regent Palace Hotel, London, W.1.	Merchant						1 USA.	USA.
07762	"	JACKSON Gerald	"	40					1 3	Bennetts Travel, 11 Grand Bldg., Trafalgar Square, London, W.C.2.	Executive						1 USA.	USA.
05292	"	JACKSON Evelyn	"		38					100 Old Ford Rd., London, E.12.	Housewife.						1 USA.	USA.
05083	"	JELINKOVA Marie	"			35			9 3	100 Old Ford Rd., London, E.12.	Assistant.						1 USA.	USA.
05083	"	JONES David	"				70			25 St. James Terrace, London, W.1.	Music Teacher.						1 USA.	USA.
05592	"	KUZNICKI Kazimierz	"	31						10 Windham Place, London, W.1.	Tin Master.						1 USA.	USA.
05592	"	KUZNICKI Janina	"	25					9 2	10 Windham Place, London, W.1.	Housewife						1 USA.	USA.
116355	"	MILGRAM Charlotta	"		26					10 Windham Place, London, W.1.	Student						1 USA.	USA.
05727	"	FORBES Ferdinand	"		50				1 3	10 Windham Place, London, W.1.	Hotel Manager.						1 USA.	USA.
116698	"	FORBES Edith	"		36					10 Windham Place, London, W.1.	Housewife						1 USA.	USA.
07763	"	RADNA Rudolf	"		45				0 4	In Transit.	Physician						1 USA.	USA.
05744	"	RADNA Felicity	"		43					Bennetts Travel, 11 Grand Bldg., Trafalgar Square, London, W.C.2.	Housewife						1 USA.	USA.
05744	"	SLOAN Margaret	"		55				0 6	70/74 Cadogan Sq., London, W.1.	Interior Decorator.						1 USA.	USA.
118249	"	WALBRIAN Leokadia	"		15					Bennetts Travel, 11 Grand Bldg., Trafalgar Square, London, W.C.2.	Student						1 USA.	USA.

Foto 31. Lista pasażerów zaokrętowanych na statku "Ile De France"

Sześć lat po przybyciu do USA, dnia 7 stycznia 1957 r. Kazimierz i Janina Kuźniczy w Sądzie Okręgowym dla Południowej Dzielnicy Nowego Jorku, Bronx New York uzyskali obywatelstwo amerykańskie. Mieszkali wtedy pod adresem 1210 Clay Ave. Bronx, New York.

No. 7771196

Name KUZNICKI, KAZIMIERZ

residing at 1210 Clay Ave., Bx., NY

Date of birth Aug 17, 1919 Date of order of admission Jan 7, 1957

Date certificate issued _____ by the _____

U. S. District Court at New York City, New York

Petition No. 682249 Alien Registration No. 7 997 370

Kazimierz Kuźnicki
(COMPLETE AND TRUE SIGNATURE OF HOLDER)

Foto32. Index do petycji o naturalizację złożoną w Nowym Jorku przez Kazimierza Kuźnickiego

No. 7771055

Name KUZNICKI, JANINA

residing at 1210 Clay Ave., Bx., NY

Date of birth Nov 18, 1925 Date of order of admission Jan 7, 1957

Date certificate issued _____ by the _____

U. S. District Court at New York City, New York

Petition No. 682250 Alien Registration No. 7 997 371

Janina Kuźnicki
(COMPLETE AND TRUE SIGNATURE OF HOLDER)

Foto 33. Index do petycji o naturalizację złożoną w Nowym Jorku przez Janinę Kuźnicką

W 1988 r. Kazimierz i Janina Kuźniccy mieszkali w stanie New Jersey pod adresem 32 Orchard Str. Bloomfield. Następnie w latach 1998-2002 w Fairview Heights, w hrabstwie St. Clair w stanie Illinois.

Foto 34. Wyciąg z książki adresowej

Małżonkowie Kazimierz i Janina Kuźniccy mieli troje dzieci:

- 1) Edward Kuźnicki urodzony 3 czerwca 1953 r. w Nowym Jorku, uzyskał wykształcenie licencjackie.

Mieszkał pod następującymi adresami:

- ✓ 1992 r. Adres: 3 Canterbury, East Setauket, NY,
- ✓ 1996 r. Adres: 106 4th St. Glen Cove, NY,
- ✓ ? Adres: 16 Linwood Pl, Massapeque NY,
- ✓ ? Adres: 21 Guilder Pl, Ballston Lake, NY,
- ✓ 2002 r. Adres: 5437 Country Ln, Milford, Ohio.

Edward Kuźnicki zmarł 17 grudnia 2009 r., w Milford Ohio, w wieku 56 lat. Został skremowany i pochowany na Saint Adalbert Cemetery w Fairview Heights, w hrabstwie St. Clair, stan Illinois, USA.

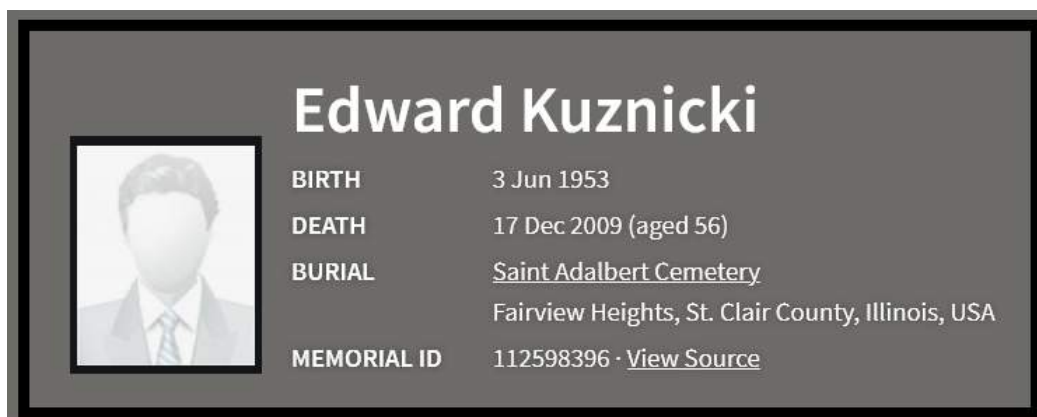

Foto 35. Zapis ze strony internetowej Find a Grave

- 2) Halina Muller z domu Kuźnicka, urodzona 15 kwietnia 1954 r. w Nowym Jorku, Studiowała, lecz nie uzyskała dyplomu. W 1976 r. zawarła związek małżeński z Johnem F. Mullerem, w Bronx, New York. Certyfikat małżeństwa nr 2386. Żyła 60 lat. Zmarła 26 grudnia 2014 (5)? r. w Ohio. Miejsce zamieszkania przed śmiercią Anderson Township, Ohio.

Dzieci Haliny i Johna Muller: Christine F. Held, John M. Muller.

- 3) Krystyna Ranks z domu Kuźnicka urodzona prawdopodobnie w październiku 1951 r. Miejsce zamieszkania w latach 1997–2020, 225 Corel Ln Fairview Heights, Illinois, USA – (brak innych danych).

Kazimierz Kuźnicki – najstarszy brat Józefa zmarł 10 czerwca 2011 r., przeżywszy 91 lat. Pochowany został na Saint Adalbert Cemetery w Fairview Heights, w hrabstwie St. Clair, stan Illinois, USA.

Foto 36. Zapis ze strony internetowej Find a Grave

Żona Kazimierza, Janina Kuźnicka z domu Dziewit żyła 86 lat. Zmarła 20 września 2012 r. w Swansea, Illinois. Pogrzeb odbył się cztery dni później w Fairview Heights na Saint Adalbert Cemetery.

Foto 37. Zapis ze strony internetowej Find a Grave

Foto 38. Grób Kazimierza i Janiny Kuźnickich oraz ich syna Edwarda na cmentarzu św. Wojciecha (Saint Adalbert Cemetery) w Fairview Heights, w hrabstwie St. Clair, stan Illinois, USA.

3. **Kuźnicki Ludwik** urodzony 27 maja 1922 r. w Łomży?, syn Stanisława i Heleny małżonków Kuźnickich, wysiedlony razem z rodziną na Syberię. Po zwolnieniu z gułagu wstąpił ochotniczo do armii gen. Władysława Andersa. Po zakończeniu wojny znalazł się w obozie dla uchodźców na terenie Wielkiej Brytanii.

W 1949 r., w Cirencester ^[10], w hrabstwo Gloucestershire w Anglii Ludwik Kuźnicki zawarł związek małżeński z Tamarą T. Karbowską urodzoną ok 1930 r. w Łunińcu na Polesiu, córką Bolesława Karbowskiego i Marii Demczuk.

Ludwik Kuznicki

in the England & Wales, Civil Registration Marriage Index, 1916-2005

	Name: Ludwik Kuznicki Registration Date: Oct 1949 [Nov 1949] [Dec 1949] Registration Quarter: Oct-Nov-Dec Registration District: Cirencester Inferred County: Gloucestershire Spouse: Tamara T Karbowska Volume Number: 7b Page Number: 701

Foto 39. Ludwik Kuźnicki i Tamara Karbowska – wyciąg z rejestru małżeństw zawartych w hrabstwie Gloucestershire w Anglii

¹⁰ Cirencester – miasto w Wielkiej Brytanii, w Anglii w hrabstwie Gloucestershire, położone 150 km na północny zachód od Londynu.

239

MARRIAGES REGISTERED IN OCTOBER, NOVEMBER AND DECEMBER, 1949. KUZ - LAC

Names of persons married.				Names of persons married.			
	District.	Vol.	Page.		District.	Vol.	Page.
Kuzmierz, Mikolaj	Fewkes	Shardlow	3 a 1048	Lacey, Agnes	Lacey	Battersea	5 c 108
Kuzmierska, Olga	Zinke	Oldham	10 f 172	-- Albert R.	Fraser	Birmingham	9 c 869
Kuzminski, Stanislaw	Margownik	Aylesbury	6 a 661	-- Brenda M.	Richard	Ealing	5 e 471
Kuzniak, Jozef	Gieszcz	Halifax	2 b 127	-- Cecil B.	Lacey or	Battersea	5 c 108
Kuznicki, Ludwik	Karbowska	Cirencester	7 b 701	-- Christopher T.G.	Denn	Colechester	4 a 1100
Kuzny, Ossyp	Kuznieruk	Staincliffe	2 d 627	-- Denis	Reilly	Hammermith	5 e 1578
Kuzynyn, Ossyp	Davies	Whitechurch	9 a 675	-- Denals G.M.	Isbetson or	Nottingham	5 c 782
Kvedariene, Izabelle	Baronas	Rochdale	10 f 716		Carrenter		
Kvedas, Joseph	Alcock	Wycombe	6 a 1014				
-- Juozas	Alcock	Wycombe	6 a 1014				

Foto 40. Ludwik Kuźnicki i Tamara Karbowska - z rejestru małżeństw zawartych w hrabstwie Gloucestershire w Anglii.

Rodzeństwo Tamary to: Piotr Karbowski, Leokadia Golonka, Anatol Karbowski. Rodzina Karbowskich mieszkała w obozie dla uchodźców Fairford Camp w hrabstwie Gloucestershire, nieopodal miasta Fairford w Anglii, który funkcjonował w latach 1947–1959.

Fairford Camp to dawna baza wojskowa Royal Air Force, która powstała w 1944 r. z przeznaczeniem dla alianckich samolotów transportowych i szybowców, mających wziąć udział w desancie powietrznym podczas lądowania w Normandii. W okresie szczytowego zasiedlenia w obozie przebywało około 1250 osób. Ponad 1000 Polaków i innych uchodźców z Europy. Upamiętnieniem tego faktu było odsłonięcie 30 maja 2009 r. pamiątkowej tablicy w bramie przy Leafield Road.

Foto 41. Tablica upamiętniająca pobyt Polaków w obozie Fairford

Początkowo jeden pokój zajmowało kilka rodzin. Dzielono go rozwieszonymi kocami, aby zapewnić każdej rodzinie odrobinę prywatności. Później na jedną rodzinę przypadało pół bloku barakowego, a w przypadku większych rodzin cały. Baraki były wyposażone w bardzo podstawowe meble gospodarcze i najczęściej piecyki na paliwo stałe, który służyły do ogrzewania i na którym można było gotować jedzenie w jednym garnku. W barakach nie było umywalni ani toalet. Znajdowały się one na zewnątrz do wspólnego użytku. Mieszkańcy baraków starali się nadać im domowy klimat. Nie mając zbyt dużo pieniędzy, ale za to

z odrobiną pomysłowości stopniowo przekształcali baraki z blachy falistej w bardziej przytulne domy, które zdobiły rękodzieła, haftowane i szydełkowane obrusy, poduszki, firanki itp. Większość mieszkańców tego obozu przeniosła się później w rejony, gdzie można było znaleźć mieszkanie i pracę.

Foto 42. Dzieci polskich imigrantów w ręcznie robionych strojach narodowych w hostelu Fairford w Gloucestershire. Oryginalna publikacja: „Picture Post – 8104 – Come Back To Poland”, wyd. 1955, fot. Bert Hardy / Picture Post / Hulton Archive / Getty Images. Zdjęcie pochodzi ze strony internetowej <https://culture.pl/en/article/barszcz-catsup-curry-powder-polish-american-cuisine-in-1917> - Written by Natalia Mętrak-Ruda, Jun 2020.

28-letni Ludwik i 21-letnia Tamara Kuźniccy (podobnie jak jego brat Kazimierz z żoną Janiną) postanowili wyjechać do Stanów Zjednoczonych. Najprawdopodobniej obu braciom udało się nawiązać kontakt z przebywającym tam Józefem, matką Heleną i siostrą Zofią. W podróż do USA wyruszyli 8 czerwca 1951 r. z portu Southampton w Anglii. Nastąpiło to w dwa miesiące po przybyciu do USA Kazimierza i Janiny Kuźnickich. Płynęli na statku „SS Liberte”, który przybył do Nowego Jorku 14 czerwca 1951 r.

Form 1-415
TREASURY DEPARTMENT
UNITED STATES DEPARTMENT OF JUSTICE
IMMIGRATION AND NATURALIZATION SERVICE
(Rev. 1-3-48)

Form approved
Budget Item No. 42-3019-3

MANIFEST NO. 48

MANIFEST OF IN-BOUND PASSENGERS (ALIENS)

Class EMIGRANT from SOUTHAMPTON (Port of embarkation) arriving at port of NEW YORK, NY on 25 June, 19 51

OR S.S. LIBERTE (Name of vessel)

Link No.	FAMILY NAME—GIVEN NAME RESIDENCE IN UNITED STATES	AGE (Years)	SEX (F/M)	MAR- RIED OR SINGLE	TRAVEL DOC. NO. NATIONALITY	NUMBER AND DESCRIPTION OF PLECS OR BAGGAGE	HEAD TAX COL- LECTED	THIS COLUMN FOR USE OF MASTER, SURGEON, AND U. S. OFFICERS	
18	WISNICKI Edwin	33	M	M	V-841722		NO		
19	WISNICKI Ludwik 432 E. 5th. Str. NEW YORK N.Y.	28	M	M	I-1253873 Stateless		YES		
20	WISNICKI Tamara " " " "	21	F	M	I-1253874 Stateless		YES		
21	1500 W. Division Str. CHICAGO	22	Ill.	Stateless					
22	MARCHON Ernest 834 Walnut Str. PHILADELPHIA Pa.	28	M	S	2-8-0966 Switzerl	RP/659151	YES		
23	CLOSED AT LINE TWENTY TWO								

U.S. AL. 22

24

25

Deming Press, 325 Sixth Street, New York 14, N. Y.

Foto 44. Fragment listy cudzoziemców przybywających do Nowego Jorku na statku S.S. "Liberte"

4. Zofia z domu Kuźnicka urodzona 1 września 1924 r. w Zawadach k/ Łomży, córka Stanisława i Heleny małżonków Kuźnickich, wysiedlona razem z rodziną na Syberię. Po zwolnieniu z gułagu razem z matką Heleną i bratem Józefem doświadczała tułaczego życia, wędrując kilka lat po świecie, zanim osiedliła się z rodziną w Stanach Zjednoczonych. Ich wędrownia opisana została na początku niniejszego opracowania. Nazwisko po mężu Chesaniuk. Uzyskała obywatelstwo amerykańskie. Numer Certyfikatu:

Brak innych danych.

5. **Witold Kuźnicki** urodził się 15 czerwca 1927 r. w Zawadach kŁomży, syn Stanisława i Heleny małżonków Kuźnickich, wysiedlony razem z rodziną na Syberię. Po zwolnieniu z rosyjskiego w gułagu został żołnierzem armii gen. Władysława Andersa. Brał udział m.in. w bitwie pod Monte Casino. Po zakończeniu wojny w 1946 przetransportowany został do Wielkiej Brytanii, gdzie wraz z wieloma Polakami znalazł się w obozie dla uchodźców.

Witold podobnie jak jego brat Ludwik, przebywał w Fairford Camp w hrabstwie Gloucestershire, nieopodal miasta Fairford w Anglii, który funkcjonował w latach 1947–1959. W 1950 r. zawarł związek małżeński z Romualdą Kochańską urodzoną 1 marca 1930 r., córką Stanisława Kochańskiego i Michalina? Kochański.

Witold Kuznicki

in the England & Wales, Civil Registration Marriage Index, 1916-2005

Name: Witold Kuznicki

Registration Date: Apr 1950

Registration Quarter: Apr-May-Jun

Registration District: Gloucester City

Inferred County: Gloucestershire

Spouse: [Romualda Kochanska](#)

Volume Number: 7b

Page Number: 887

Foto 45. Wyciąg z rejestru małżeństw

England & Wales, Civil Registration Marriage Index, 1916-2005 for Romualda Kochanska
1950 > Q2-Apr-May-Jun > K

232				MARRIAGES REGISTERED IN APRIL, MAY AND JUNE, 1950.					
KNO - KON		District.	Vol.	Page.	Names of persons married.		District.	Vol.	Page.
— Kathleen M.	PETERS	Leeds	2 c	358	KOBYLICH, Mykola	PROGAY	Wharfedale	2 a	1310
— Lionel G.	EARLES	Darford	5 b	1048	KOCH, Annemaria E.F.	AMOCO	Maidstone	5 b	1390
— Lois P.	WILSONCROFT	Bury	10 b	1304	— Elizabeth	JONES	Essex S.W.	5 a	575
— Margaret	DESANTI	Amounderness	10 b	70	— Gertrud	WATKINSON	Basford	3 c	189
— Margaret J.	NIBLETT	Birmingham	9 c	997	— Lilli E.	HARTSE	Pacras	5 d	303
— Marion	BATTY	Meriden	9 c	1594	— Vera R.	HARTLEY	Surrey	10 b	1220
— Mary J.W.	HARTLEY	Amounderness	10 b	27	KOCHANIK, Iwan	LUCIW	Worth Valley	2 c	63
— Mavis	SMITH	Ealing	9 a	373	KOCHANSKA, Romualda	KUZNIKI	Gloucester C.	7 b	887
— May	HAND	Stourbridge	9 d	510	KOCCOL, Kazimiers	ELLIOTT	Kyle	10 a	506
— Hillicent	LOCKLEY	Bilston	9 b	72	KOCSIS, Karoly	REISCHEL	Darwen	10 c	519
— Nellie	MCCRATH	Claro	2 c	236	KOCSYVOLI, Jan	SUCHNICKA	Manchester	10 c	592
— Norman	LITWIN	Upper valley	2 d	659	KOELTEN, Aloys	SIMS	Strood	7 b	1185
— Peggy F.	FATTISON	Newcastle T.	1 b	118	KOESBER, Karl R.G.	JACOBSON	Crewes	10 a	462
— Percy	CASTLE	Chatham	5 b	685	KOESTER, Maria H.	GARBER	Talington	5 c	1971
— Raymond E.	REUTLEY	Stoke	9 b	1079	KOFT, Kazimiers	ROWERBANK	Chippesham	5 c	944
— Raymond S.	MATTHEWS	Rowley E.	9 b	745	KOHLE, Eileen E.W.	COX	Shoreditch	5 d	1023
— Raymond S.D.	CLAYTON	Jestminster	5 c	849	KOHNE, Dorothy	WOLDS	Tharot	5 b	1606
— Ronald H.	JOHNSON	Chichester	5 b	846	KOHNE, Maria T.	JACOBSON	Essex S.W.	5 a	520
— Ronald S.	ADAMS	Plymouth	7 a	1391	KOISTON, Joon	FRYFOLD	Middlesbro'	1 b	1363
— Rosalie	PITKETHLY	Kensington	5 c	2405	KOISS, Mario E.	HAPT	Leeds	2 c	757
— Rose E.	COLLISON	Horwich	10 c	877	KOJEN, Kyriaki G.	HAJISTATHI	Ealing	5 e	289
— Ruby	GREEN	Wellington	9 a	837	KOKKEN, Jean	TAYLOR	Middlesbro'	1 b	1397
— Ruby	LEONARD	Don Valley	2 b	844	KOKORITS, Antons	KARASSEV	Leigh	10 d	77
— Ruby	SMITH	Manchester	10 c	498	KOLASINSKA, Stefania	KOWICKI	Overton	8 a	1009
— Ruby	BECKETT	Middlesex S.	5 f	146	KOLASINSKI, Stanislaw	KOTASA or MARRA	Melton M.	3 a	1931
— Samuel	MATHE	Stockport	10 a	1122	KOLB, Hans G.H.	BLACKBURN	Rotherham	2 c	1122
— Samuel T.	HARRISON	Tiverton	7 a	1661	KOLCHIAN, Mykolo	THORNTON	Bottingham	3 c	864
— Sarah	JURGESS	Torwich	10 a	938	KOLESON, Albert	KALORONNY	Hullham	5 h	441
— Sarah E.	JACKSON	Belser	5 a	205	KOLHI, Uno A.	HAMMER	Peele	6 a	1295
— Thomas W.	FRIEDRICH	Sheffield	2 d	304	KOLKOVA, Lidmila	SURBANOWICE	Belton M.	3 a	1924
— Trevor J.	CAUDWELL	Bournemouth	6 b	389	KOLKOWSKI, Julian	ALLORN	Birmingham	9 c	1120
— Vera	WHITFIELD	Staincliffe	2 d	535	WOSTED, Anna D.	WERN	Hanstead	5 c	1721
— Veronica D.	GRAY	Sliverston	10 f	1117					

Foto 46. Wyciąg z rejestru małżeństw

24-letni Witold z 21-letnią żoną Romualdą (oboje o statusie bezpaństwowców) podobnie jak bracia Kazimierz i Ludwik, zdecydowali się na emigrację do USA. 29 grudnia 1951 r. wypłynęli z portu Southampton w Anglii, na statku T.S.S. „Neptunia”.

Do Nowego Jorku przybyli 9 stycznia 1952 r. Udawali się pod adres docelowy 4334 E 5th Street New York 3, N.Y.

Form I-415
TREASURY DEPARTMENT
UNITED STATES CUSTOMS SERVICE

Form approved.
Budget Bureau No. 43-1019-3.
Approval expires 6-30-52.

MANIFEST NO. **23**

MANIFEST OF IN-BOUND PASSENGERS (ALIENS)

Class TOURIST from SOUTHAMPTON December 29, 1951
(Port of embarkation)

ON T.S.S. "NEPTUNIA" arriving at port of NEW YORK, N.Y. JAN 9, 1952
(Name of vessel)

LINE No.	FAMILY NAME—GIVEN NAME DESTINATION IN UNITED STATES	AGE (Years)	SEX (F-M)	MAR- RIED OR SINGLE	TRAVEL Doc. No. NATIONALITY	NUMBER AND DESCRIPTION OF PIECES OF BAGGAGE	HEAR TAX COL- LECTED	THIS COLUMN FOR USE OF MARSH, SURGEON, AND U. S. OFFICERS
	KIMICKI Ignacy 180 E. Main Street, Fredonia, N.Y.	39	M	S	I-1738074 Stateless		Yes	
	KUZNICKI Witold 4334 E. Fifth Street, New York 3, N.Y.	24	M	M	I-1839950 Stateless		Yes	
	KUZNICKA Romualda 4334 E. Fifth Street, New York 3, N.Y.	21	F	M	I-1839942 Stateless		Yes	
	ZACHOCKI Franciszek	52	M		I-83128			

Foto 47. Fragment listy cudzoziemców przybywających do Nowego Jorku na statku T.S.S. "Neptunia"

Witold i Romualda Kuźniccy uzyskali obywatelstwo amerykańskie 1 kwietnia 1957 r.

No. 7713032

Name KUZNICKI, Witold

residing at 33 Warren St, Cambridge, Mass.

Date of birth June 15, 1927 Date of order of admission April 1, 1957

Date certificate issued April 1, 1957 by the

U. S. District Court at Boston, Massachusetts

Petition No. 333296 Alien Registration No. 8231258

Witold Kuźnicki
(COMPLETE AND TRUE SIGNATURE OF HOLDER)

Foto 48. Index do petycji o naturalizację złożoną w Bostonie przez Witolda Kuźnickiego

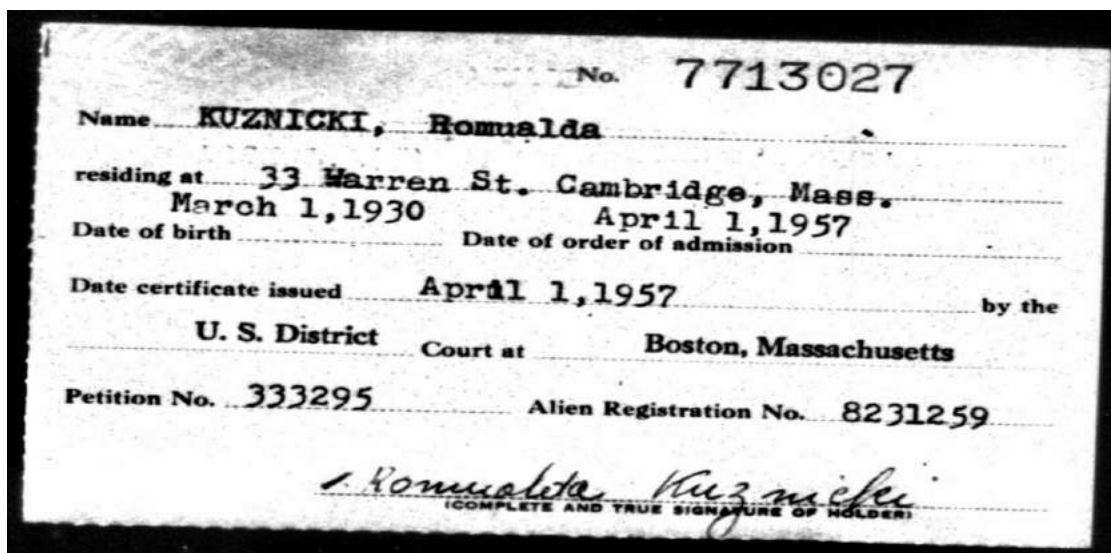

Foto 49. Index do petycji o naturalizację złożoną w Bostonie przez Witolda Kuźnickiego

Witold Kuźnicki w latach 1975–1985, mieszkał w Malden, w stanie Massachusetts pod adresem 42 Crescent Ave. Ostatnie miejsce zamieszkania: 03848 Kingston New Hampshire, USA. Posiadał numer ubezpieczenia społecznego (Social Security Number): 079-28-7797.

Zmarł 25 października 2011 r. w Exeter, New Hampshire w wieku 80 lat. Numer certyfikatu zgonu: 2007008199.

Nekrolog Witolda Kuźnickiego

Witold Kuznicki, lat 80, mieszkaniec Kingston, w stanie New Hampshire, a wcześniej długoletni mieszkaniec Malden, Massachusetts, zmarł w czwartek 25 października 2007 r. w Exeter Hospital w Exeter w stanie New Hampshire. Opuścił swoją kochającą żonę Romualdę (Kochański) Kuźnicki, z którą żył przez 57 lat.

Urodził się 15 czerwca 1927 r. w Polsce jako syn śp. Stanisława i śp. Heleny Teresy (Kowalewski) Kuźnickich. Pan Kuźnicki był weteranem Wojska Polskiego w czasie II wojny światowej. Był zatrudniony w firmie Spirits Company w Wakefield, gdzie pracował jako młynarz. Wcześniej wykonywał ten zawód w firmie American Biltrite, Inc. W wolnym czasie lubił pływać i zajmował się ogrodnictwem. Pan Kuźnicki był bardzo zręcznym człowiekiem, który potrafił wszystko naprawić. Był członkiem Stowarzyszenia Polskich Weteranów Amerykańskich w Lawrence. Oprócz żony pozostawił dwóch synów, Edwarda J. Kuźnickiego z Groveland, MA i Ryszarda V. Kuźnickiego oraz trzy córki: Helen T. Stone i jej męża Johna z Jaffrey, New Hampshire; Irenę M. Kuźnicki z Billerica i Barbarę A. Kuźnicki z Brentwood, New Hampshire. Pozostawił także dwóch braci: Kazimierza Kuźnickiego z Illinois i Josepha Kuźnickego z New Jersey oraz siostrę Sophie Chesaniuk z

Nowego Jorku; siedmioro wnuków: Marka Stoneofa Rindgea z New Hampshire, Jeffreya Stone z Los Angeles, Kalifornia, Ashleya Stone z Wethersfield, Connecticut, Andrew'a Kuznickiego z Arlington, Thaddeusa Kuznickiego z Winthrop, Massachusetts; Jessicę Kuznicki i Jackie Kuznicki z Groveland, Massachusetts; kilku siostrzeńców i siostrzenic. Był ojcem śp. Stanleya Kuźnickiego i bratem śp. Ludwika Kuźnickiego.

Przyjaciele mogą dzwonić do Domu Pogrzebowego DRACUT, 2159 Lakevie w Avenue, Dracut, Massachusetts we wtorek od 10:00 do 11:00, a następnie o godz. 11.30 zostanie odprawiona Msza żałobna w Kościele Św. Trójcy w Lowell, Massachusetts. Pochówek na cmentarzu Pine Grove w Kingston, New Hampshire. Zamiast kwiatów można składać datki do U.S. Veterans Medical Center, 1400 VFW Parkway, W. Roxbury, MA 02132.

Witold Kuźnicki pochowany został na Pine Grove Cemetery w Kingston New Hampshire.

Witold Kuznicki

BIRTH unknown
 DEATH 2007
 BURIAL [Pine Grove Cemetery](#)
 Kingston, Rockingham County, New Hampshire, USA

Family Members
 Spouse
 Romalda Kochanski Kuznicki
 unknown-2014

Foto 50. Zapis ze strony internetowej Find a Grave

Siedem lat później, 6 listopada 2014 r., w Methuen zmarła żona Witolda – Romualda Kuźnicka z domu Kochańska. Pochowana została w Kingston, New Hampshire,

Romualda Kuznicki
 in the U.S., Newspapers.com Obituary Index, 1800s-current

Name: Romualda Kuznicki
 Maiden Name: Kochanski
 Gender: Female
 Death Age: 84
 Birth Date: abt 1930
 Residence Place: Kingston, NH
 Death Date: 6 Nov 2014
 Death Place: Methuen
 Burial Place: Kingston, NH
 Obituary Date: 10 Nov 2014
 Obituary Place: Boston, Massachusetts, USA
 Newspaper Title: The Boston Globe
 Spouse: [Witold Kuznicki](#)

Child: [Edward J. Kuznicki](#) [Richard V. Kuznicki](#)
[Helen T. Stone](#) [Irene M. Kuznicki](#)
[Barbara A. Kuznicki](#)

Foto 51. Wyciąg informacji z nekrologu zamieszczonym w gazecie The Boston Globe

W latach 1998–2014 Romualda mieszkała pod adresem 5 Wadleigh Point Rd, Kingston, New Hampshire, Postal Code: 03848.

Romalda "Roma" Kochanski Kuznicki

BIRTH	unknown Poland
DEATH	6 Nov 2014 Methuen, Essex County, Massachusetts, USA
BURIAL	Pine Grove Cemetery Kingston, Rockingham County, New Hampshire, USA

She was the widow of the late Witold Kuznicki, with whom she was married for 57 years before his passing in 2007. She is survived by her two sons, Edward J. Kuznicki and Richard V. Kuznicki; three daughters Helen T. Stone, Irene M. Kuznicki, and Barbara A. Kuznicki; as well as 7 grandchildren and two great-grandchildren. Romualda was born in Poland, daughter of the late Stanislaw and Waselina (Kaliciuk) Kochanski. For over 25 years she worked as a Nurse's Assistant at Malden Hospital. Roma enjoyed sewing, knitting, crocheting and gardening. She also enjoyed cooking Polish food for her family. She loved being a mother, babcia and pra babcia and enjoyed spending time with her family.

Family Members

Spouse

 Witold Kuznicki
unknown–2007

Foto 52. Zapis ze strony internetowej Find a Grave

Romualda Kuźnicka (lat 84) była wdową po zmarłym w 2007 r. Witoldzie Kuźnickim, z którym przeżyła 57 lat. Pozostawiła dwóch synów: Edwarda J. Kuźnickiego i Richarda V. Kuźnickiego, trzy córki: Helen T. Stone, Irene M. Kuźnicką i Barbarę A. Kuźnicką; a także siedmioro wnuków i dwoje prawnuków.

Romualda urodziła się w Polsce jako córka śp. Stanisława i Michaliny? (Kaliciuków?) Kochańskich. Przez ponad 25 lat pracowała jako asystentka pielęgniarki w szpitalu w Malden. Roma lubiła szycie, dzierganie, szydełkowanie i ogrodnictwo. Lubiła też gotować polskie jedzenie dla swojej rodziny. Lubiła spędzać czas z rodziną. Uwielbiała być mamą, babcią i prababcią.

Rodzeństwo Romualdy: Tolek Kochański, Edward Kochański, Stanisława Puskiewicz, Maria Niezgoda.

Dzieci Witolda i Romualdy Kuźnickich:

Stanley Kuźnicki, Edward J Kuźnicki, Irene M. Kuźnicki, Barbara A. Kuźnicki, Richard V. Kuźnicki, Helen T. Stone z domu Kuznicka.

Helen T. Kuznicki

in the U.S., School Yearbooks, 1900-1999

Name:	Helen T. Kuznicki
Estimated Age:	16
Birth Year:	abt 1955
Yearbook Date:	1971
School:	Malden High School
School Location:	Malden, Massachusetts, USA

Foto 53. *Helen Teresa Kuźnicki (lat 16) – córka Witolda i Romualdy*. Fotografia z 1971 r. z okresu nauki w szkole średniej

Dnia 30 grudnia 2021 r., gdy kończyłem niniejsze opracowanie poświęcone Józefowi Kuźnickiemu i jego rodzinie, niespodziewanie otrzymałem zdjęcia grobu Józefa oraz pamiątkową fotografię ze spotkania rodzinnego wykonaną 14 grudnia 1980 r. w USA. Fotografie przesłała mi pocztą elektroniczną pani Maria Lachowska.

Foto 54. *Rok 1980. Rodzina Kuźnickich*. Fotografia pozyskana dzięki uprzejmości p. Marii Lachowskiej 30.12.2021 r.

Na zdjęciu od lewej: **Jerzy Kuźnicki** (członek klanu Kuźnickich), obok siedzi **Maria Kuźnicka** z Olechowskich – żona Józefa, mieszkająca obecnie w New Jersey, dalej **Ludwik Kuźnicki**, **Józef Kuźnicki** (w krawacie), **Czesława Bogumił** z domu Kuźnicka, **Kazimierz Kuźnicki** (w okularach).

Przy stole siedzą od lewej: **Tamara Kuźnicka** z domu Karbowska – żona Ludwika Kuźnickiego (mieszka obecnie w Yonkers), obok niej **Janina Kuźnicka** z domu Dziewit – żona Kazimierza.

Z wyżej wymienionych osób żyją tylko dwie: Maria Kuźnicka (druga z lewej) i 91-letnia Tamara Kuźnicka (pierwsza z lewej przy stole).

Spotkanie rodzinne, w którym nie uczestniczył jedynie Witold Kuźnicki z żoną Romualdą i Zofia Kuźnicka, zaaranżowali: Teodor Lachowski – mąż pani Marii i jej ciocia Czesława Bogumił. W trakcie spotkania rozmowom nie było końca. Bracia Ludwik i Kazimierz wspominali Syberię, opowiadali o swoich przeżyciach wojennych i zacieklej bitwie pod Monte Casino w której brali udział. Najmłodszy – Józef opowiadał o tułaczce po świecie, pobycie w Meksyku i wojnie w Korei...

Gdy patrzyłem na fotografię i po kolei identyfikowałem poszczególne osoby, wywarło to na mnie niesamowite wrażenie. Oto na koniec mojej pracy, ze zdjęcia patrzyły na mnie prawie wszystkie osoby, których losy odkrywałem, żmudnie analizując strzępki informacji zapisanych w znalezionych dokumentach, do których udało mi się dotrzeć. Z amerykańską rodziną Kuźnickich spędziłem kilka ostatnich tygodni. Poznawałem imiona Jej członków i przenosiłem się do czasów, w których żyli. Myślałem o Nich nawet w święta, dzieląc się opłatkiem z moją rodziną podczas Wigilii, gdyż wkraczając tak głęboko w Ich wojenne przeżycia, nie potrafiłem nagle przestać o Nich myśleć.

Patrząc na fotografię i Ich uśmiechnięte twarze, poczułem się tak, jak gdybym gdzieś z góry usłyszał szeptem wypowiedziane słowo... dziękujemy.

Źródła:

<https://www.warnerandwozniak.com/memorials/Kuznicki-Joseph/4574282/>

<https://600.lomza.pl/os-czasu/1940-deportacje-mieszkancow-ziemi-lomzynskiej-sybir/>

[https://military-history.fandom.com/wiki/USS_Hermitage_\(AP-54\)](https://military-history.fandom.com/wiki/USS_Hermitage_(AP-54))

[https://military-history.fandom.com/wiki/USS_Hermitage_\(AP-54\)#World_War_II](https://military-history.fandom.com/wiki/USS_Hermitage_(AP-54)#World_War_II)

<http://www.navsourc.org/archives/09/22/22054.htm>

<http://uchodzczy.info/infos/polacy-tez-byli-uchodzcami/>

<https://www.echovita.com/us/obituaries/nj/east-rutherford/joseph-kuznicki-12554961>

<https://www.findagrave.com/memorial/225358146/joseph-kuznicki>

https://www.ancestry.com/discoveryui-content/view/282630494:2190?tid=&pid=&queryId=bde1b8c17bf6d52ff9342722ccec5d06&_phsrc=fjo4058&_phstart=successSource

<https://culture.pl/en/article/shelter-community-polish-post-war-resettlement-camps-in-the-united-kingdom> - Author: Juliette Bretan, Published: Oct 24 2020. Juliette Bretan is a PhD candidate at the University of Cambridge, and writes about Polish culture (especially of the interwar period) and current affairs.

<http://dachy.info.pl/technika/historia-dachow-z-blachy-falistej>

<https://www.28dayslater.co.uk/threads/checkendon-polish-camp-oxfordhire-april-2021.128415/>.

<https://culture.pl/en/article/barszcz-catsup-curry-powder-polish-american-cuisine-in-1917>

Written by Natalia Mętrak-Ruda, Jun 2020

<https://www.polishresettlementcampsintheuk.co.uk/daglingworth1.htm>

<https://www.alamy.com/marble-plaque-marking-the-site-of-the-fairford-polish-camp-1947-1959-largest-post-war-family-hostel-in-gloucestershire-image224016341.html>

<https://www.fairfordhistory.org.uk/the-polish-hostel-fairford-1947-1959/>

<file:///C:/Users/Komputer/AppData/Local/Temp/Witold-Kuznicki.pdf>